

LIJST VAN AFKORTINGEN

BBP	Bruto binnenlands product
BIB	Bank voor Internationale Betalingen
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
EU	Europese Unie
FPB	Federaal Planbureau
HICP	Geharmoniseerde consumptieprijsindex
HWWA	Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Archiv
ICB	Instelling voor Collectieve Belegging
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
IZW	Instelling zonder winst oogmerk
KMO	Kleine of middelgrote onderneming
MEZ	Ministerie van Economische Zaken
MTA	Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid
NBB	Nationale Bank van België
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OPEC	Organisatie van Olie-exporterende Landen
PWA	Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
VS	Verenigde Staten

CONVENTIONELE TEKENS

—	het gegeven bestaat niet of heeft geen zin
...	nihil of te verwaarlozen
n.	niet beschikbaar
pct.	procent
p.m.	pro memorie
r	raming
v	voorlopig

DE BELGISCHE ECONOMIE IN HET JAAR 2000

INLEIDENDE BESCHOUWINGEN

In tegenstelling met wat tot nu toe het geval was, worden de macro-economische prognoses van de Bank voor het lopende jaar voortaan zo wat drie maanden eerder gepubliceerd. Als gevolg daarvan is de beschikbare statistische informatie terzake nog zeer summier.

Voor de internationale omgeving, bijvoorbeeld, is uitgegaan van de meest recente ramingen van de Europese Commissie, die bekend werden gemaakt op 11 april jongstleden. De OESO, die in het verleden meestal als bron werd gebruikt, zal haar geactualiseerde prognoses immers pas in de loop van de maand juni publiceren.

Voor het overige is dit artikel opgesteld op basis van de op 15 mei 2000 beschikbare gegevens. Dit betekent onder meer dat er nog geen officiële statistieken van het INR over de economische activiteit in het eerste kwartaal van 2000 voorhanden waren, en dat de nationale rekeningen over 1999 vooralsnog in een louter voorlopige en niet gedetailleerde versie zijn opgesteld. Wat de overheidsfinanciën betreft, is rekening gehouden met de resultaten van de begin april afgesloten begrotingscontrole.

Aangezien het verloop van de Belgische economie sterk afhankelijk is van de conjunctuur in de rest van de wereld en vooral van die in het eurogebied, is het eerste hoofdstuk van deze studie gewijd aan de meest recente ontwikkelingen in en de korte-termijnvooruitzichten ten aanzien van de internationale omgeving. De overige hoofdstukken hebben betrekking op de Belgische economie. De recente economische activiteit en de verwachtingen omtrent het verloop, in 2000, van het bbp en van de voornaamste bestedingscategorieën worden in hoofdstuk 2 toegelicht. Het verwachte loonkosten-

verloop en de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zijn het onderwerp van hoofdstuk 3. In het daaropvolgende hoofdstuk worden het recente verloop van de inflatie en de vooruitzichten terzake geanalyseerd. In hoofdstuk 5 wordt dieper ingegaan op de Belgische overheidsfinanciën. Daarna volgt een synthese van de uit al het voorgaande voortvloeiende verwachtingen met betrekking tot de nettofinancieringscapaciteit of -behoefte van de grote sectoren van de economie, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de lopende rekening van de betalingsbalans. In het laatste hoofdstuk, ten slotte, worden de op de Belgische markt geldende financieringsvoorwaarden alsook het verloop van de beurskoersen nader toegelicht.

I. INTERNATIONALE OMGEVING

1. ACTIVITEIT EN WERKGELEGENHEID

Dankzij de onverwacht behoorlijke groeieresultaten in de opkomende economieën, de onafgebroken expansie in de Verenigde Staten en de sedert medio 1999 aantrekkende conjunctuur in het eurogebied, groeide de wereldeconomie vorig jaar sneller dan voorzien. Tijdens de eerste maanden van 2000 heeft de economische expansie zich voortgezet. Versturende effecten naar aanleiding van de millenniumwende zijn overigens uitgebleven. Hoewel er wordt van uitgegaan dat het stijgingstempo van de economische activiteit in de Verenigde Staten enigszins zal vertragen, zou de wereldgroei in 2000 nog beduidend versnellen, als gevolg van de aanhoudende groei in de opkomende landen, een geleidelijk herstel in Japan en de conjuncturele expansie in Europa.

Het is overigens niet uitgesloten dat de groeidyndynamiek van de wereldeconomie, en vooral van

TABEL 1 – BBP TEGEN VASTE PRIJZEN

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	1998	1999	2000
Verenigde Staten	4,3	4,1	3,6
Japan	-2,5	0,3	1,1
Eurogebied	2,7	2,3	3,4
waarvan: Duitsland	2,2	1,5	2,9
Frankrijk	3,2	2,8	3,7
Italië	1,5	1,4	2,7
Verenigd Koninkrijk	2,2	2,0	3,3
Azië ¹	3,2	5,8	5,9
Latijns-Amerika	2,2	0,3	3,3
Rusland en andere transitielanden	-0,4	2,3	2,4
Wereld	2,6	3,3	4,0

Bron: EC.

¹ Uitzonderd Japan.

de Europese economieën, wordt onderschat. Zo zou een veralgemeend gebruik van nieuwe technologieën in een stabiele macro-economische omgeving, ook in Europa bron kunnen zijn van duurzame productiviteitswinsten en een lange cyclische expansie zonder inflatoire spanningen. Niettemin moeten bij dit gunstige groeiscenario een aantal risico's in overweging worden genomen. Zo worden de economische evenwichtsverstoringen in de Verenigde Staten, zoals het tekort op de lopende rekening en de lage spaarquote van de particulieren, steeds groter. Een scherpe beurscorrectie kan, in het licht van de aanzienlijk toegenomen schuldvorming van de particuliere sectoren en de negatieve hefboomeffecten die daaruit kunnen voortvloeien, een ingrijpende verzwakking van de binnenlandse vraag in dat land teweegbrengen en het vertrouwen aldaar aantasten. De gevolgen daarvan zouden trouwens wellicht niet beperkt blijven tot de Verenigde Staten.

Opkomende landen en transitielanden

De opkomende landen van Azië lieten in 1999 een verrassend sterke, door de uitvoer ge-

schraagde, groei optekenen. Vooral in Korea trok de economische activiteit snel aan. Het bbp steeg er met zowat 10 pct. tegen vaste prijzen. Verwacht wordt dat de opleving in de regio dit jaar nog vastere voet zal krijgen. De versteviging van het vertrouwen van de gezinnen en de herleving van de particuliere consumptie in de landen waar het herstel reeds is ingetreden, wijst erop dat de particuliere binnenlandse vraag stilaan de stuwende kracht achter de opleving wordt. In sommige landen moet wel nog belangrijke vooruitgang worden geboekt in het vlak van de bedrijfsherstructureringen en de sanering van de financiële sector. Voor Indonesië lijken de uitdagingen terzake het grootst.

China kon in 1999 profijt trekken van de Aziatische opleving, mede doordat het valuta-herstel in sommige landen uit dat gebied de druk op de wisselkoers van de Chinese munt verminderte. In 2000 zou de economie van dit land ongeveer even snel groeien als vorig jaar.

In de opkomende landen van Latijns-Amerika was de economische teruggang vorig jaar minder uitgesproken dan verwacht; er is reeds een

herstel ingetreden en de groeivoorzichten voor 2000 zijn aanmerkelijk verbeterd. De Mexicaanse economie bleef in 1999 flink groeien. Dit jaar zou ook in Brazilië en Argentinië de economische activiteit opleven. De beter dan verwachte groeiprestaties houden onder meer verband met de aanhoudende buitenlandse directe investeringen, het budgettaire saneringsbeleid en, in een aantal gevallen, de verstevigde handelsrelaties met het buitenland. In sommige landen speelden ook de hogere prijzen van ruwe aardolie en andere basisproducten een belangrijke rol in het herstel. Toch blijft de opleving in Latijns-Amerika kwetsbaar : vooral in Brazilië en Argentinië is een duurzame stabiele macro-economische omgeving essentieel om blijvend buitenlandse directe investeringen aan te trekken.

In de transitielanden groeide de economie in 1999 eveneens sneller dan aanvankelijk verwacht. Dat had vooral te maken met de forse verbetering in Rusland dankzij onder meer, de hogere prijzen van de energie-uitvoer. Rekening houdend met de kwetsbare macro-economische situatie, de zwakheid van de financiële sector en het gebrek aan vertrouwen is het niet zeker of dit herstel van duurzame aard zal zijn. Verwacht wordt dat de groei in Rusland in 2000 aanmerkelijk zal vertragen. Voor dit jaar wordt echter wel gerekend op een herstel in Tsjecho en de Baltische staten, terwijl tevens een vrij sterke economische expansie wordt verwacht in, onder meer, Hongarije en Polen. Een en ander zou ervoor zorgen dat de groei in het geheel van de transitielanden in 2000 ongeveer even hoog zou uitkomen als vorig jaar.

Japan

Na het hoopvolle herstel tijdens de eerste helft van het jaar, is het bbp in Japan tijdens het tweede semester van 1999 gedaald. Begin 2000 hangen meerdere indicatoren opnieuw een gunstiger beeld van de economie op : de groei in de industriële productie, het verstevigde bedrijfsvertrouwen en de toegenomen winst-

gevendheid van de ondernemingen wijzen op een positieve ontwikkeling tijdens de eerste maanden en op betere groeivoorzichten voor de rest van het jaar. Niettemin blijft het onzeker in welke mate de hogere winstgevendheid van de ondernemingen aanleiding zal geven tot een sterke investeringsgroei. Vele ondernemingen moeten immers blijven herstructureren, wat een verdere afbouw van de productiecapaciteit en een nieuwe uitstoot van overtollige arbeidskrachten inhoudt. Het blijft derhalve onduidelijk of er reeds een duurzaam herstel van de Japanse economie op gang is gekomen. Positief is dan weer dat, tegen de achtergrond van de deregulering van de financiële sector, de herstructureringen in de banksector worden voortgezet, onder meer in het kader van de eind 1998 opgezette saneringsmechanismen. Dit neemt echter niet weg dat de gezondmakingsoperatie van de financiële sector nog lang kan aanslepen.

De werkgelegenheid bleef in 1999 verminderen, zodat de werkloosheidsgraad steeg van gemiddeld 4,1 pct. in 1998 tot 4,7 pct. vorig jaar, een naar Japanse maatstaven hoog cijfer. Ondanks het verwachte geleidelijke economische herstel zou het aantal banen in 2000 verder teruglopen als gevolg van de voortzetting van de bedrijfs-herstructureringen, en de werkloosheid zou verhogen tot 4,9 pct. van de beroepsbevolking.

Verenigde Staten

Tijdens het laatste kwartaal van vorig jaar bleek de expansie in de Verenigde Staten eens te meer verrassend sterk als gevolg van de krachtige particuliere consumptie en de aanhoudende groei van de investeringen, onder meer in hoogtechnologische uitrustingsgoederen. Tevens bleek de voorraadvorming, in het licht van de onzekerheden omtrent de overgang naar het jaar 2000, een uitzonderlijke groeifactor. Over het jaar 1999 als geheel nam de economische activiteit gemiddeld met 4,1 pct. toe. Tijdens de eerste maanden van 2000 heeft de expansie zich onverminderd voortgezet. Verschillende indica-

toren, zoals het stevige vertrouwen van gezinnen en bedrijfsleiders alsook de flinke groei van de kleinhandelomzet, wijzen voorts op aanhoudend sterke groeivoorzichten voor 2000. Zowel de particuliere consumptie, de bedrijfsinvesteringen als de export zouden de expansie blijven schragen. In de tweede helft van 2000 zou de groei echter vertragen, als gevolg van onder meer het hogere rentepeil. In tegenstelling tot andere internationale instellingen, die verwachten dat de groei dit jaar nog enigszins zal aantrekken, stelt de Europese Commissie voor 2000 een beperkte groeivertraging tot gemiddeld 3,6 pct. in het vooruitzicht.

Dankzij de aanhoudende expansie van de Amerikaanse economie is de werkgelegenheid de jongste jaren fors in de hoogte gegaan, zodat de werkloosheidsgraad zich begin 2000 op het historisch lage peil van 4 pct. bevond. Verwacht wordt dat de werkgelegenheidsgroei en de toename van de beroepsbevolking dit jaar ongeveer gelijke tred zullen houden, waardoor de werkloosheidsgraad vrijwel stabiel zou blijven.

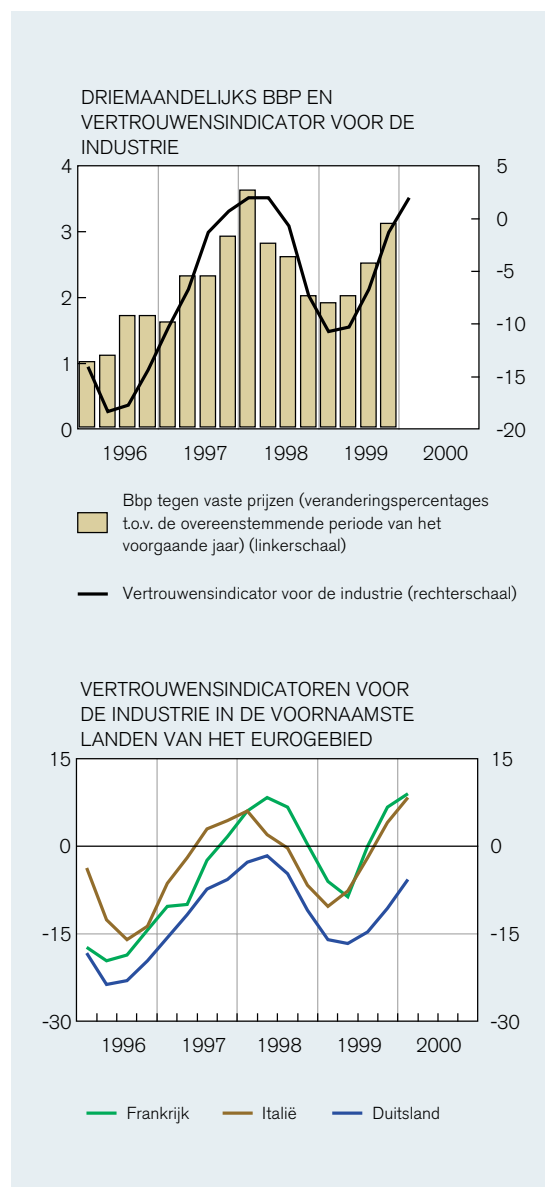
De gunstige groeiprognoses moeten echter worden beschouwd tegen de achtergrond van een toenemende kwetsbaarheid van de Amerikaanse economie. De uitzonderlijk lange en krachtige economische expansie is de laatste jaren immers gepaard gegaan met interne en externe evenwichtsverstoringen. Zo heeft de beurshausse mede geleid tot een aanzienlijke daling van de spaarquote van de gezinnen en een stijgende schuldvorming door de particuliere sectoren. De uiteenlopende groei van de binnenlandse en de buitenlandse vraag heeft zich overigens vertaald in een scherp oplopend tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans.

Eurogebied

In het eurogebied is de groei tijdens de tweede helft van 1999 aanzienlijk versneld: in het derde en het vierde kwartaal nam het bbp toe met respectievelijk 2,5 en 3,1 pct. t.o.v. de over-

eenstemmende periode van het voorgaande jaar. De opleving was in belangrijke mate te danken aan een forse verbetering in de groeibijdrage van de netto-uitvoer. Tevens bleken de ongunstige effecten van de internationale financiële crisis op de binnenlandse vraag geringer dan verwacht: de investeringsactiviteit, bijvoorbeeld, werd nauwelijks afgeremd.

GRAFIEK 1 – RECENT ACTIVITEITSVERLOOP IN HET EUROGEBIED

Bron: EC.

Uit de resultaten van de geharmoniseerde conjunctuurenquêtes van de Europese Commissie blijkt een voortgezette forse stijging van de indicator van het bedrijfsvertrouwen tijdens het eerste kwartaal van 2000. Tevens bevindt het consumentenvertrouwen zich op een zeer hoog peil. Een en ander wijst erop dat de conjunctuur in het eurogebied tijdens de eerste maanden van dit jaar verder is verbeterd. De groei in het eurogebied zal in 2000 naar verwachting versnellen tot 3,4 pct., tegen een toename met 2,3 pct. in 1999. Dankzij de expansie van de uitvoermarkten en het verbeterde concurrentievermogen zou de netto-uitvoer de activiteit positief beïnvloeden. Bovendien zouden een stevige particuliere consumptie, als gevolg van onder meer de betere arbeidsmarktsituatie, en een hogere investeringsgroei een breed gestoelde expansie mogelijk maken.

De verbetering in de internationale omgeving leidde tijdens het vierde kwartaal van 1999 tot een aanzienlijke versnelling van de economische activiteit in Duitsland. De gunstige wending in het bedrijfsvertrouwen tijdens de tweede helft van vorig jaar en de verdere forse versteviging ervan begin 2000 wijzen op een expansieve economie. Het ziet ernaar uit dat Duitsland in 2000 profijt zal trekken van de aantrekkende wereldvraag en een verbeterd concurrentievermogen. Ook de binnenlandse vraag zou aan kracht winnen: de particuliere consumptie zou worden gestimuleerd door de verlaging van de personenbelasting, terwijl het herstel van de vraag, de toenemende bezettingsgraad van het productievermogen en de in het vooruitzicht gestelde daling van de belasting op ondernemingen de investeringsgroei zouden schragen. Dankzij de versteviging van zowel de buitenlandse als de binnenlandse vraag zou het Duitse groeitempo in 2000 kunnen oplopen tot 2,9 pct., bijna tweemaal zoveel als in 1999.

In Frankrijk liet de economische activiteit tijdens het tweede semester van 1999 een stevige expansie optekenen, mede door de verbeterde groeibijdrage van de netto-uitvoer. De gestage

toename van de binnenlandse vraag zorgde ervoor dat de economie in 1999 veel sneller groeide dan die van Duitsland en Italië. Het bedrijfsvertrouwen is sedert medio 1999 flink verstevigd. De conjuncturele expansie zou zich in Frankrijk in 2000 voortzetten en de bbp-groei zou oplopen van 2,8 pct. in 1999 tot 3,7 pct. in 2000. Bij de binnenlandse vraag zouden zowel de particuliere consumptie – gezien het hoge peil van het gezinsvertrouwen en de banengroei – als de investeringen sterk stijgen. De dynamiek van de wereldvraag en het verbeterde concurrentievermogen zouden tevens de exportgroei ondersteunen.

Ook het opmerkelijke herstel van de Italiaanse economie tijdens de tweede helft van 1999 was in hoge mate te danken aan de opleving van de wereldeconomie. De impact van de internationale financiële crisis was er relatief sterker en de binnenlandse vraag zwakker, zodat de groei er lager lag dan in het eurogebied als geheel. Het vertrouwen van de bedrijven liet omstreeks medio 1999 een stevig herstel optekenen, een tendens die sindsdien aanhoudt. Deze ontwikkeling bevestigt de voorspoedige groei prognoses voor 2000. De netto-uitvoer zou de groei positief beïnvloeden. Verwacht wordt dat ook de binnenlandse vraag zal aantrekken, dankzij onder meer belastingmaatregelen ten gunste van gezinnen en bedrijven, alsook betere werkgelegenheidsvooruitzichten. Evenals in Duitsland zou het groeitempo in Italië dit jaar zowat verdubbelen, namelijk van 1,4 pct. in 1999 tot 2,7 pct.

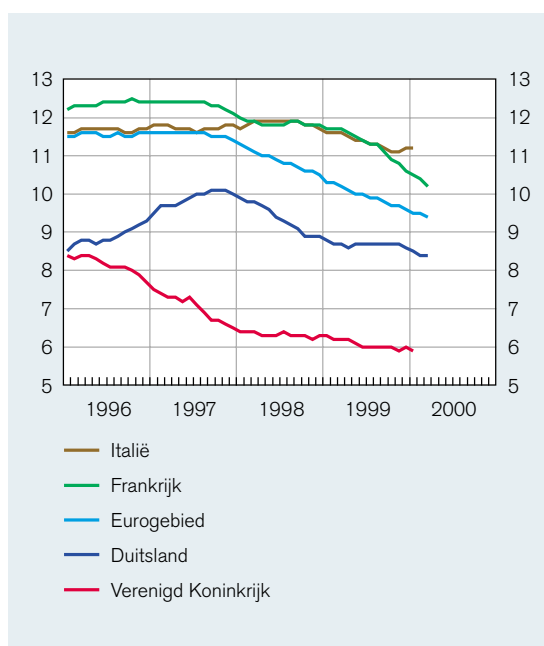
Het ziet ernaar uit dat de opleving in het eurogebied dit jaar zal gepaard gaan met een verkleining van de groeiverschillen tussen de respectieve eurolanden. De krachtige activiteitsversnelling in Duitsland en Italië en de enigszins tragere groei in Ierland zouden immers tot minder uiteenlopende activiteitstempo's leiden.

Ondanks de tussen eind 1998 en medio 1999 opgetekende activiteitsvertraging nam de werkgelegenheid in het eurogebied vorig jaar met 1,4 pct. toe, wat iets sneller was dan in 1998.

De dienstenverlenende branches werden immers slechts in relatief beperkte mate door de internationale financiële crisis getroffen, zodat de banencreatie in deze meer arbeidsintensieve bedrijfstakken intact bleef. Bovendien bleek de crisis in de industrie van korte duur en bleven massale ontslagen uit. Bijgevolg hield de eind 1997 in het eurogebied ingezette daling van de werkloosheidsgraad gedurende heel 1999 onverminderd aan. In maart 2000 was de werkloosheidsgraad gezakt tot 9,4 pct., een peil dat sinds 1992 niet meer was opgetekend. Dankzij de aantrekkende groei, de nog steeds matige loonstijgingen en de hervormingen op de arbeidsmarkt, die stilaan vruchten beginnen af te werpen en tot een hogere werkgelegenheidsintensiteit van de economische activiteit leiden, zou de werkgelegenheid in 2000 flink blijven stijgen, namelijk met 1,4 pct., en zou de werkloosheidsgraad dalen tot 9,2 pct.

GRAFIEK 2 – WERKLOOSHEIDSGRAAD VAN DE VOORNAAMSTE EUROPESE LANDEN

(procenten van de burgerlijke beroepsbevolking, seizoengezuiverde gegevens)

Bron : EC.

In het Verenigd Koninkrijk deed zich in de loop van 1999 een economisch herstel voor dat vooral was gesteund op de particuliere consumptie en de verbeterde internationale omgeving. De binnenlandse vraag zou zich tijdens de eerste maanden van 2000 verder hebben hersteld. Verwacht wordt dat de groei dit jaar zal aantrekken tot 3,3 pct., tegen 2 pct. in 1999. De arbeidsmarktsituatie is er gunstig : in 1999 nam het aantal banen verder toe en de werkloosheid zakte tot 6,1 pct. van de beroepsbevolking. Voor 2000 wordt een verdere daling, tot 5,8 pct., in het vooruitzicht gesteld.

2. PRIJZEN

In de Verenigde Staten en in het eurogebied is de inflatie in de loop van 1999 en gedurende de eerste maanden van 2000 sterk opgelopen. Die versnelling hield nauw verband met het verloop van de invoerprijzen van goederen en diensten, dat in hoge mate werd bepaald door de aanhoudende prijsstijging voor basisproducten : in maart 2000 lag het gezamenlijke indexcijfer van de in dollar uitgedrukte prijzen van grondstoffen en basisproducten twee derde boven zijn niveau van eind 1998. Dat was vooral het gevolg van de scherpe prijsstijging voor ruwe aardolie : voor een vat ruwe aardolie van het Brent-type, werd toen ongeveer 28 dollar betaald, tegen nog 10 dollar in december 1998. Na het eind maart 2000 tussen negen OPEC-landen afgesloten akkoord tot productieverhoging, liep de prijs terug tot gemiddeld 23 dollar per vat in april. Rekening houdend met de stevige vraag naar ruwe aardolie die dit jaar zou voortvloeien uit de groeiversnelling van de wereldeconomie, wordt niet verwacht dat de prijs nog veel verder zal zakken. De OPEC heeft overigens aangekondigd dat de beslissing tot productieverhoging zal worden herzien, mocht de marktprijs slinken tot minder dan 22 dollar.

In de Verenigde Staten was het jaar-op-jaar stijgingstempo van de nationale consumptieprijsindex in maart van dit jaar opgelopen tot 3,7 pct. In 1999 was de inflatieversnelling nog hoofdza-

kelijk van buitenlandse oorsprong en bleef de binnenlandse kostenontwikkeling gematigd omdat de productiviteitswinsten de groei in de loonkosten per werknemer compenseerden. Het op uitbreiding van het marktaandeel gerichte prijszettingsgedrag van de ondernemingen droeg eveneens bij tot de gematigde binnenlandse prijsontwikkeling. Terwijl de impact van de hogere energieprijzen in de loop van het jaar zou afzwakken, is het niet uitgesloten dat toenemende inflatieverwachtingen aanleiding geven

tot een versnelling in de binnenlandse kostencomponenten. Uiteindelijk zou de inflatie in 2000 gemiddeld 2,6 pct. bedragen, tegen 2,3 pct. in 1999.

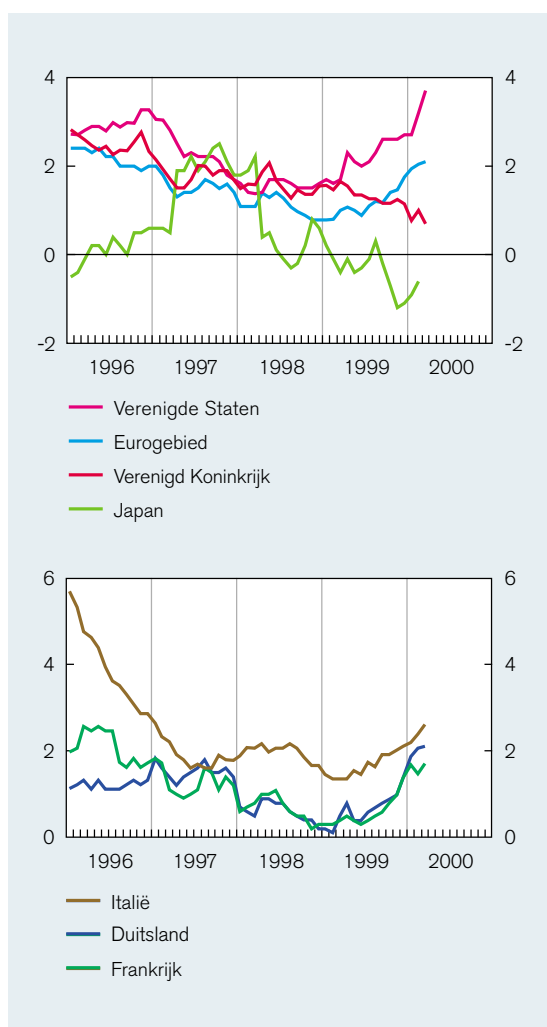
In het eurogebied lag de geharmoniseerde consumptieprijsindex in maart 2000 2,1 pct. boven zijn peil van een jaar eerder, toen de inflatie 1 pct. beliep. De impact van de prijsstijging voor ruwe aardolie op de ingevoerde kosten werd er nog versterkt door de depreciatie van de euro. Een en ander blijkt duidelijk als men de geharmoniseerde consumptieprijsindex opsplitst naar bestanddelen: terwijl het indexcijfer van de energiecomponent in maart van dit jaar 15,3 pct. hoger lag dan een jaar eerder, bedroeg de stijging van de geharmoniseerde consumptieprijsindex exclusief energie en seizoengebonden voedingsmiddelen slechts 1,1 pct.

Verwacht wordt dat de inflatie later dit jaar opnieuw zal vertragen als gevolg van het afzwakende effect van de olieprijs, na de piek van begin 2000. In de eerste plaats zouden de loonstijgingen matig blijven. De recente loononderhandelingen lijken er immers op te wijzen dat de ingevoerde inflatieversnelling zich begin 2000 niet heeft vertaald in hogere inflatieverwachtingen. Ook significante productiviteitswinsten, die in de huidige fase van de cyclische expansie als normaal kunnen worden beschouwd, zouden de stijging van de loonkosten per eenheid product verder moeten helpen matigen. De verscherpte concurrentie zou overigens de doorsijpeling van de hogere energieprijzen naar het algemene prijspeil afremmen. Tot slot zou de inflatie in sommige landen eveneens worden gedrukt door het liberaliseringsproces van de prijzen in sommige branches, bijvoorbeeld de elektriciteit.

Al met al zouden de hogere energieprijzen en de lagere gewogen gemiddelde wisselkoers van de euro in 2000 toch leiden tot een gemiddeld stijgingstempo van de geharmoniseerde consumptieprijsindex met 1,8 pct., tegen 1,1 pct. in 1999. In het eurogebied als geheel zou de infla-

GRAFIEK 3 – CONSUMPTIEPRIJZEN

(veranderingspercentages t.o.v. de overeenstemmende maand van het voorgaande jaar)

Bron: EC.

tie derhalve onder de door de ECB gehanteerde bovengrens van 2 pct. blijven. In sommige afzonderlijke lidstaten, waaronder Ierland, zou ze wel boven die grens uitkomen. Binnen het eurogebied, ongerekend Ierland, zouden de inflatieverschillen in 2000 niettemin afnemen vanwege de hogere prijsstijgingstempo's in de landen waar de inflatie in 1999 uitgesproken laag bleef.

In het Verenigd Koninkrijk, dat minder gevoelig is voor de prijschommelingen van ruwe aardolie en zijn valuta in waarde heeft zien stijgen, lag de inflatie in 1999 dicht in de buurt van de inflatiedoelstelling. De geharmoniseerde consumptieprijsindex kwam er 1,3 pct. hoger uit dan in 1998. Tegen de achtergrond van de economische opleving zou de stijging van het algemene prijspeil in 2000 licht versnellen tot 1,4 pct.

Ondanks de stijging van de ruwe aardolieprijs, bleven de invoerprijzen in Japan aanzienlijk dalen als gevolg van de uitgesproken waardevermeerdering van de yen. De loonkosten per eenheid product van hun kant lieten een vermindering met 2 pct. optekenen. Toch bleef een sterke deflatie uit: de nationale consumptieprijsindex daalde in 1999 met slechts 0,3 pct. In februari 2000 lag hij 0,6 pct. onder het peil van twaalf maanden eerder. In de loop van 2000 zou de van de invoerprijzen uitgaande neerwaartse druk op het algemene prijspeil verzwakken. De loonkosten per eenheid product zouden echter blijven afnemen, vooral vanwege de stevige productiviteitswinsten. Al met al zouden de consumptieprijzen in 2000 met gemiddeld 0,2 pct. zakken.

3. FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

In de eerste maanden van 2000 heeft de Amerikaanse centrale bank haar eind juni van vorig jaar ingezette beleid van verhoging van de federal-funds rate voortgezet: dit tarief is vijf maal na elkaar met 25 basispunten opgetrokken, van 4,75 pct. in de eerste helft van 1999 tot 6 pct. op 21 maart 2000. Die rentestappen

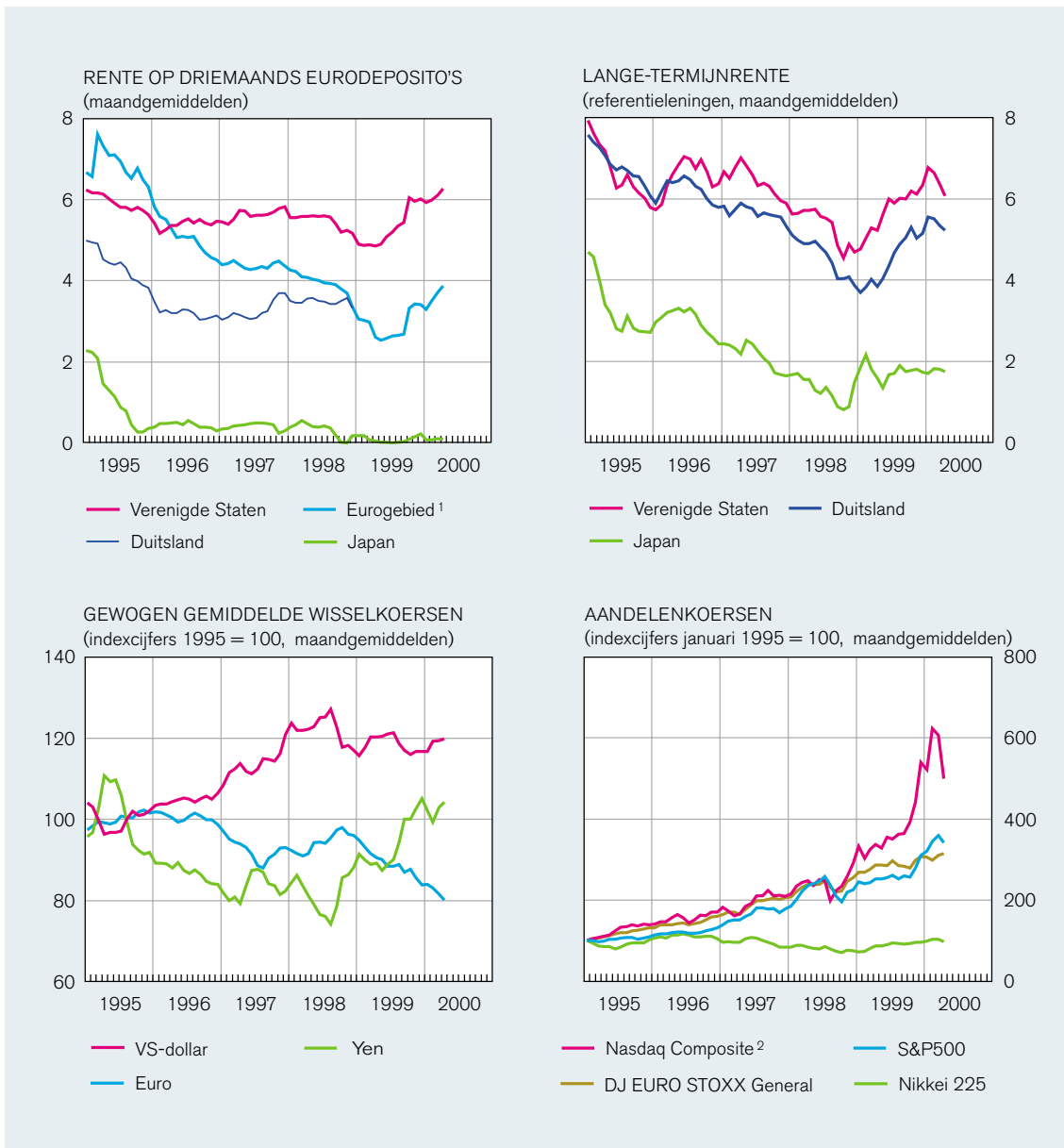
waren met name het gevolg van de verbetering van de economische activiteit op wereldvlak, de toename van de grondstoffenprijzen, de kracht van de binnenlandse vraag en de gespannen situatie op de arbeidsmarkt.

In Japan, waar de tekenen van een herstel van de activiteit vrij beperkt bleven, werd het monetair beleid niet veranderd, waarbij de daggeldrente gehandhaafd werd op 0,15 pct.

De Raad van bestuur van de ECB, die op 4 november 1999 de rente van de basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem had opgetrokken van 2,5 pct. tot haar beginpeil van 3 pct., heeft dit tarief, samen met de rente van de depositofaciliteit en de marginale beleningsfaciliteit, op 3 februari, 16 maart en 27 april nogmaals met telkens 25 basispunten verhoogd. Op die wijze bleef de Raad preventief reageren op de risico's voor de prijsstabiliteit op middellange termijn. Wat de eerste pijler van de monetaire-beleidsstrategie van het Eurosysteem betreft, kwamen de ruime liquiditeitsvoorwaarden in het eurogebied tot uiting in de aanhoudende ecart van de M3-groei ten opzichte van de referentiewaarde van 4,5 pct. en in de krachtige expansie van de kredietverlening aan de particuliere sector. Met betrekking tot de tweede pijler wezen de meeste indicatoren en prognoses eveneens op opwaartse risico's voor het prijsverloop op middellange termijn. Vooral de tot begin maart opgelopen prijzen voor aardolie, de depreciatie van de euro en het forse conjunctuurherstel in het eurogebied pleitten voor een minder expansief monetair beleid. De Raad van bestuur was van oordeel dat het monetaire beleid het best kon bijdragen tot het handhaven van een economische groei die wellicht hoger zal uitvallen dan ooit voordien in het laatste decennium, door geen duurzame opwaartse druk op de prijzen te dulden.

In het begin van het jaar 2000 werd een ommekeer opgetekend van de opwaartse trend die de lange-termijnrente heel het voorgaande jaar in de Verenigde Staten en het eurogebied had

GRAFIEK 4 – BELANGRIJKSTE INTERNATIONALE FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Bronnen : BIB, ECB, NBB.

¹ Driemaands tarieven op de interbankenmarkt.² Einde van de maand.

gevolgd. In de Verenigde Staten was de forse rentestijging in 1999 voornamelijk het gevolg van de krachtige binnenlandse vraag. Ondanks een verdere hoge productiviteitsgroei was de binnenlandse vraag sneller gestegen dan de potentiële productie, wat leidde tot toenemende spanningen op de arbeidsmarkt. Verschillende factoren hebben bijgedragen tot de daaropvol-

gende daling van de lange-termijnrente, waarbij de tienjaars rente afnam van gemiddeld 6,8 pct. in januari tot 6,1 pct. in april. De herhaalde verhogingen van de federal-funds rate en de telkens bevestigde vastbeslotenheid om dat beleid zo nodig in de toekomst voort te zetten, hebben de inflatieverwachtingen mede getemperd. Vanaf maart heeft ook de aanzienlijke daling

van de olieprijs, die volgde op het OPEC-besluit om de productie te verhogen, de inflatieverwachtingen mede ingetoomd. Bovendien werden de rentetarieven gedrukt door de aankondiging, begin februari, van het voornemen van de Amerikaanse Schatkist om de uitgifte van de leningen met de langste looptijden sterk te beperken en te beginnen met het terugkopen van obligaties vóór hun vervaldag. De recente toename van de volatiliteit op de beurzen heeft eveneens de obligatiemarkten kunnen ondersteunen.

In het eurogebied gaf de lange rente eenzelfde ontwikkeling te zien, zij het minder sterk en iets later dan in de Verenigde Staten: de Duitse tienjaars rente is teruggelopen van gemiddeld 5,6 pct. in januari tot 5,2 pct. in april. Naast het uitstralings-effect van de Amerikaanse rente en de werking van gemeenschappelijke factoren – de daling van de olieprijs en de onzekerheid op de beurzen – hebben ook voor het eurogebied specifieke factoren, zoals de verhoging van de rentetarieven van het Eurosysteem en matiger dan de door de financiële markten verwachte loonakkoorden, bijgedragen tot de kentering. Uit een vergelijking van de rendementen van de Franse nominale en geïndexeerde obligaties, die behoedzaam moet worden beoordeeld wegens de geringe liquiditeit van deze laatste, blijkt dat de reële rente hoger is gebleven dan in het laatste kwartaal van 1999, terwijl de risicopremie voor de inflatie terugliep.

In Japan bleef de lange rente zeer stabiel rond het in juni 1999 bereikte peil en schommelde ze tussen 1,7 pct. en 1,9 pct. Deze status quo, die een ongewijzigd monetair beleid weerspiegelt, is toe te schrijven aan de nog steeds onzekere vooruitzichten op een economisch herstel.

Na een depreciatie ten opzichte van de VS-dollar en de euro in de eerste twee maanden van het jaar, is de yen in maart en april in waarde vermeerderd, onder meer doordat het Tankanrapport van de Bank of Japan optimistischer leek over de groeivoorzichten voor de

Japane economie. De dollar is verder in waarde gestegen ten opzichte van de euro, ondanks de aanhoudende verbetering van de groei-prognoses voor het eurogebied. De valutamarkten schonken blijkbaar meer aandacht aan de gestage groei in de Verenigde Staten dan aan de duidelijke tekenen van een groei-versnelling in het eurogebied. De recente spanningen op de beurzen hadden nauwelijks een weerslag op de wisselkoers van de dollar.

In het eerste kwartaal van het jaar 2000 waren de voornaamste beurzen over het algemeen opwaarts gericht. Vanaf maart werd het verloop echter veel grilliger. In de Verenigde Staten vertoonden de beursindexen S&P500 en Nasdaq een uiteenlopende ontwikkeling: de laatstgenoemde, die meer zogeheten technologische waarden omvat, zette zijn snelle klim voort tot medio maart, terwijl de eerstgenoemde, waarop meer traditionele waarden genoteerd zijn, achteruitging; vervolgens gingen die indexen minder sterk van elkaar afwijken, doordat de Nasdaq tussen eind februari en eind april bijna 20 pct. verloor, terwijl de S&P500 6 pct. winst boekte en boven zijn peil van eind 1999 uitkwam. De Europese beurzen werden vooral gesteund door de snelle koersstijgingen in de sectoren telecommunicatie en technologie. In maart 2000 stond de ruime EURO-STOXX-index 16 pct. boven zijn in december 1999 bereikte peil, maar vanwege de neerwaartse correctie van de technologieaandelen werd de koerswinst in april herleid tot 10 pct. In Japan hield het verloop van de Nikkei 225 tot maart 2000 gelijke tred met het langzame herstel van de economische activiteit in de archipel.

II. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

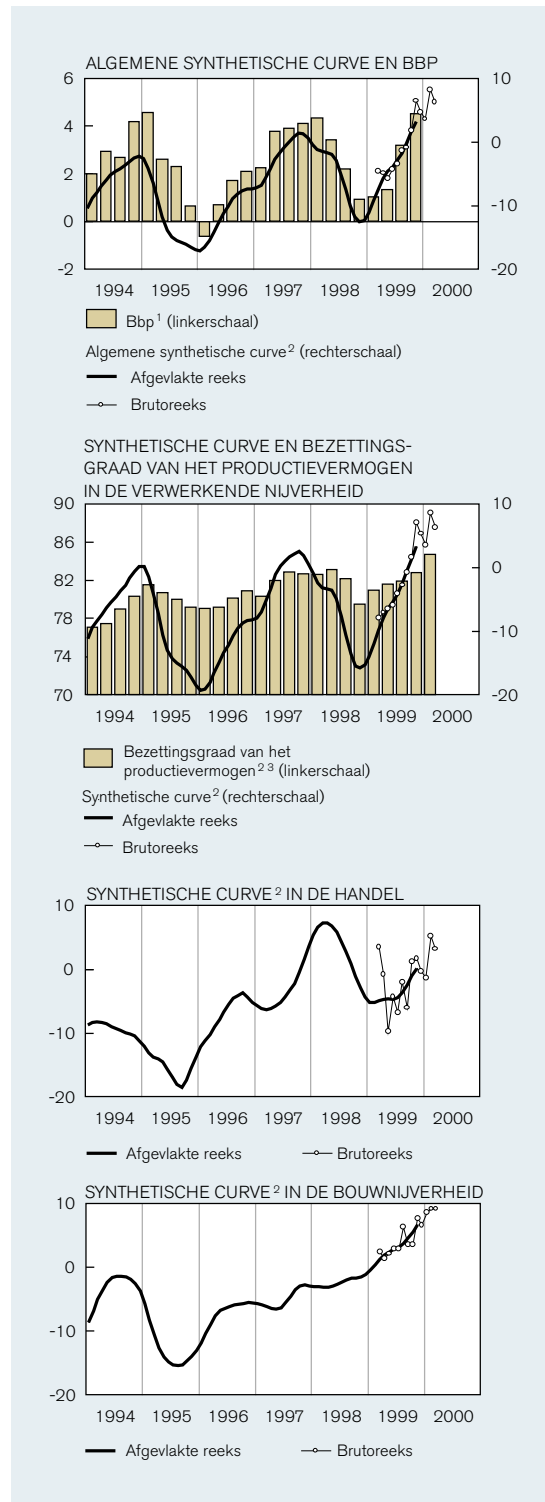
1. OVERZICHT

In 2000 zou het bbp tegen vaste prijzen in België 3,8 pct. hoger uitkomen dan vorig jaar,

meteen het hoogste groeicijfer van het afgelopen decennium en 1,3 procentpunt meer dan in 1999. Het gemiddelde stijgingstempo van de activiteit tijdens een kalenderjaar wordt niet alleen bepaald door de kracht van de economie in de loop van dat jaar, maar tevens door het profiel ervan tijdens de daaraan voorafgaande twaalf maanden. Zo vertoonde de Belgische economie, na een zwak jaarbegin en onder impuls van een sterk aantrekkende buitenlandse vraag, in de tweede helft van 1999 een zeer krachtig herstel. Die forse opleving gaf aanleiding tot een belangrijk positief overloopeffect naar 2000 : in de veronderstelling dat de activiteit gedurende heel 2000 ongewijzigd blijft op het peil van het vierde kwartaal van vorig jaar, dan zou de gemiddelde groei dit jaar toch nog 1,8 pct. bedragen. Uit eenzelfde oefening met betrekking tot 1999 blijkt dat er toen nauwelijks sprake was van een positief overloopeffect. Bij een vergelijking tussen de economische activiteit in 1999 en in 2000 moet er ook rekening mee worden gehouden dat de dioxinecrisis van vorig jaar de gemiddelde groei in 1999 met zowat 0,25 procentpunt heeft gedrukt en de gemiddelde groei van 2000 met hetzelfde percentage optrekt. Om voor het gehele jaar 2000 een bbp-groei van 3,8 pct. te bereiken, volstaat het dat de economische activiteit van kwartaal tot kwartaal met gemiddeld 0,75 procent toeneemt, dat is nauwelijks iets meer dan de helft van het in de tweede helft van 1999 opgetekende stijgingstempo.

Overigens wijzen de voor 2000 reeds beschikbare indicatoren op een verdere expansie. De algemene synthetische conjunctuurindicator van de Bank, waarvan het verloop doorgaans zeer goed aansluit bij het jaar-op-jaar groeitempo van de economische activiteit, heeft zijn aan het begin van 1999 ingezette stijging tijdens het eerste kwartaal van 2000 voortgezet en aldus een historisch hoogtepunt bereikt. Dat het conjuncturele klimaat in alle door de conjuncturenquêtes ondervraagde bedrijfstakken blijft verbeteren, wijst erop dat de economische groei breed gefundeerd is.

GRAFIEK 5 — RECENTE CONJUNCTUURINDICATOREN MET BETREKKING TOT BELGIË

Bronnen : INR, NBB.

¹ Veranderingspercentages tegen vaste prijzen t.o.v. het overeenstemmende kwartaal van het voorgaande jaar.

² Seizoengezuiverde gegevens.

³ Procenten.

Voor de verwerkende nijverheid, die vooral afhankelijk is van de buitenlandse vraag, werden nooit eerder dergelijke positieve signalen in de maandelijkse enquêtes opgevangen. In maart 2000 is de bezettingsgraad er dan ook gestegen tot 84,7 pct., zowat 6,5 procentpunten hoger dan het lange-termijngemiddelde.

In de twee andere bedrijfstakken waarvan de resultaten uit de maandelijkse enquêtes in aanmerking worden genomen voor de berekening van de algemene synthetische indicator van de Bank, namelijk de bouw en de handel, bleef het conjunctuurklimaat tijdens de eerste maanden van 2000 eveneens duidelijk opwaarts gericht.

Ook de macro-economische omstandigheden wettigen een optimistische visie in verband met de nabije toekomst. Rekening houdend met het grote gewicht van de export in de finale vraag, dragen het stevige herstel op België's belangrijkste afzetmarkten alsook de door de waardedaling van de euro teweeggebrachte verbetering van het concurrentievermogen in ruime mate bij tot de krachtige groei.

De continue verbetering op de arbeidsmarkt, de vermindering van de fiscale en parafiscale druk op de arbeid, CAO-loonstijgingen die het beschikbare inkomen van de particulieren doen toenemen zonder dat de financiële gezondheid van de bedrijven in het gedrang wordt gebracht en gunstige vraagvooruitzichten staan bovendien borg voor een stevig vertrouwen en een sterke binnenlandse vraag.

2. VERWACHTE ONTWIKKELING VAN DE VOORNAAMSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN

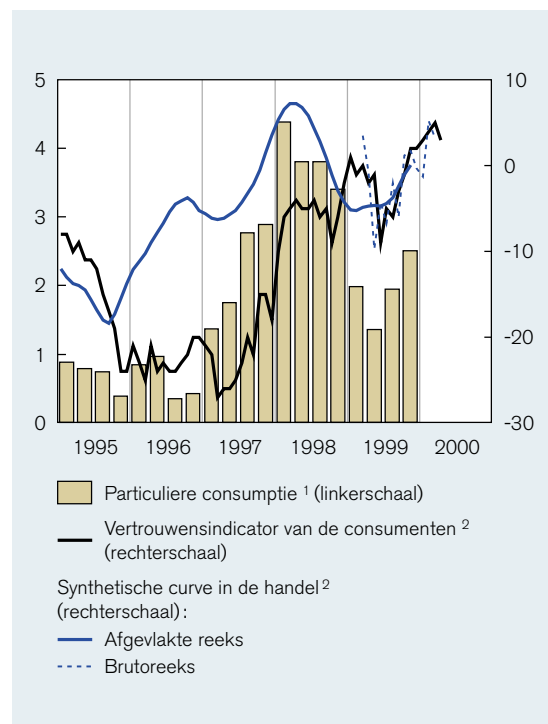
Wat de binnenlandse bestedingen betreft, zouden de consumptieve bestedingen van de particulieren alsook de bedrijfsinvesteringen in 2000 de stuwende krachten zijn achter de economische groei. Bovendien zou, anders dan vorig jaar, de aantrekkende binnenlandse vraag niet langer

worden afgeremd door een afbouw van de voorraden.

De indicatoren betreffende het vertrouwen van de consumenten en de handelsondernemingen, indicatoren die in de eerste helft van 1999 een eerder negatieve tendens lieten optekenen, zijn vanaf de zomer vorig jaar resoluut in stijgende lijn gegaan. De beschikbare aanwijzingen over het verloop van de particuliere consumptie tijdens de eerste maanden van 2000 bevestigen dat deze laatste zeer levendig was. Zowel de vertrouwensindicatoren van de gezinnen en de handelsondernemingen als de inschrijvingen van nieuwe wagens hebben recordcijfers bereikt.

Vanaf het tweede semester van 1999 ging de particuliere consumptie opnieuw sneller groeien. Dit jaar zou het stijgingstempo gemiddeld 3 pct. bereiken, dat is één procentpunt meer dan vorig

GRAFIEK 6 — PARTICULIERE CONSUMPTIE IN BELGIË EN CONJUNCTUURINDICATOREN

Bronnen : EC, INR, NBB.

¹ Veranderingspercentages tegen vaste prijzen t.o.v. het overeenstemmende kwartaal van het voorgaande jaar.

² Seizoengezuiverde gegevens.

TABEL 2 – BESCHIKBAAR INKOMEN VAN DE PARTICULIEREN

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	Tegen werkelijke prijzen			Tegen vaste prijzen ⁴		
	1998	1999 r	2000 r	1998	1999 r	2000 r
Bruto primair inkomen	3,8	2,8	4,3	3,0	1,7	2,3
Lonen en salarissen	3,8	3,5	4,0	2,9	2,4	1,9
Inkomen uit vermogen ¹	2,4	-1,1	5,4	1,5	-2,2	3,3
Bezoldigingen en winsten van de eigenaars- ondernemers	5,6	2,2	4,8	4,7	1,0	2,7
Exploitatieoverschot	3,9	3,5	4,7	3,1	2,3	2,6
Betaalde netto lopende overdrachten ²	4,2	3,2	2,3	3,4	2,1	0,3
waarvan :						
Van en aan de overheid	4,7	2,7	2,5	3,8	1,6	0,5
Ontvangen overdrachten	2,6	2,5	3,3	1,8	1,3	1,3
Betaalde overdrachten	3,5	2,6	2,9	2,7	1,4	1,0
Bruto beschikbaar inkomen	3,7	2,7	4,7	2,9	1,6	2,7
<i>p.m. Spaarquote</i> ³	16,7	16,4	16,1			

Bronnen: INR, NBB.

¹ Het gaat om nettobedragen, dat wil zeggen het verschil tussen de van andere sectoren ontvangen en aan andere sectoren betaalde inkomens uit vermogen.² Het gaat om nettobedragen, dat wil zeggen het verschil tussen de van andere sectoren ontvangen overdrachten en de aan andere sectoren betaalde overdrachten, met uitzondering van de overdrachten in natura.³ Procenten van het bruto beschikbare inkomen.⁴ Aan de hand van de deflator van de particuliere consumptie gedefleerde gegevens.

jaar. Een en ander zou te maken hebben met de snellere toename van het beschikbare inkomen van de gezinnen in reële termen, waarvan de stijging in 1999 en 2000 op respectievelijk 1,6 en 2,7 pct. wordt geraamd.

De tragere stijging van de reële brutolonen en -salarissen – het voornaamste bestanddeel van het bruto primaire inkomen van de gezinnen – mag niet uit het oog doen verliezen dat wat voor de consument belangrijk is, de nettovergoeding is die hij voor zijn arbeid ontvangt na de fiscale en parafiscale inhoudingen. Deze laatste, waarvan het verloop vergelijkbaar is met dat van de door de particulieren aan de overheid gestorte lopende overdrachten, zouden in 2000 minder snel groeien dan de brutoloon- en -salarissen. In reële termen zou de nettoloon- en -salarissen derhalve toenemen met ongeveer 2,5 à 3 pct. De belangrijkste reden voor deze stevige groei moet worden gezocht in de forse toename van de werkgelegen-

heid. Dat de – op het gezondheidsindexcijfer gebaseerde – loonindexering trager uitvalt dan de stijging van de consumptieprijzen maakt niettemin dat het reële nettotoinkomen uit arbeid ietwat minder sterk stijgt dan wat in het licht van de goede arbeidsmarktresultaten zou kunnen worden verwacht.

De andere categorieën primaire gezinsinkomens zouden in 2000 sneller stijgen dan in 1999 het geval was.

Anders dan tijdens de afgelopen jaren zou het rendementsverloop het effect van de trendmatige vermeerdering van het financiële sparen versterken, zodat de inkomens uit vermogen in nominale termen met meer dan 5 pct. zouden stijgen, wat neerkomt op een reële toename met om en nabij 3,3 pct. De goede resultaten die de vennootschappen in 1999 hebben geboekt, zouden immers aanleiding geven tot hogere divi-

denden, terwijl de rentebewegingen, opwaarts op de korte termijn en licht neerwaarts op de lange termijn, in het voordeel van de gezinnen zouden moeten spelen vermits deze laatste meer lange-termijninstrumenten hebben in hun verplichtingen dan in hun tegoeden.

De eigenaars-ondernemers en de gezinnen zouden in 2000 hun reële inkomen respectievelijk bruto-exploitationoverschot met meer dan 2,5 pct. zien toenemen. In het geval van de eerste groep is de stijging een gevolg van de forse expansie van hun activiteit, terwijl sommige branches in 1999 daarentegen hun bedrijfsinkomens nog gedrukt wisten door de dioxinecrisis. Wat het bruto-exploitationoverschot van de gezinnen betreft, is de toename toe te schrijven aan de stijging van zowel de werkelijk geïnde als de toegerekende huurgelden.

Net als in 1999 zouden de door de particulieren geïnde overheidsoverdrachten – voornamelijk vervangingsinkomens – in reële termen relatief matig toenemen. Dat zou het gevolg zijn van de vermindering van het aantal uitkeringsgerechtig-

de werklozen, alsook van het feit dat de uitgaven voor gezondheidszorg minder sterk zouden toenemen dan in 1999.

Hoewel het beschikbare inkomen van de particulieren in reële termen forser zou stijgen dan de voorbije jaren het geval is geweest, zouden de consumptieve uitgaven toch nog iets sterker toenemen. Omdat het vertrouwen van de particulieren in de toekomstige economische situatie en in het verloop van de werkloosheid, en derhalve ook in hun financiële situatie, verder zou blijven verstevigen, kan worden verwacht dat zij hun spaarquote voor het zevende jaar op rij zouden verminderen; in 2000 zou nog iets meer dan 16 pct. van het beschikbare inkomen worden gespaard.

In 2000 zouden de investeringen in woongebouwen met reëel 1,6 pct. groeien. Vorig jaar werd terzake een status-quo opgetekend. Ondanks de stijging van de rente voor hypotheek krediet, de prijsverhogingen in de bouwnijverheid en het tijdens de afgelopen jaren in bepaalde streken veel duurder worden van de

TABEL 3 – BBP EN BELANGRIJKSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN TEGEN PRIJZEN VAN 1995

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	1996	1997	1998	1999	2000 r
Consumptieve bestedingen van de particulieren ..	0,6	2,2	3,8	2,0	3,0
Woongebouwen	-4,0	4,9	2,3	0,1	1,6
Overheidsbestedingen	1,5	0,5	1,4	3,4	2,2
Consumptieve bestedingen	2,3	...	1,4	2,8	2,4
Investerings	-7,5	6,7	1,0	10,9	0,1
Brutovorming van vast kapitaal door de ondernemingen ¹	4,3	7,1	4,5	6,6	5,6
Voorraadwijziging ²	-0,3	0,1	0,8	-1,0	0,3
Totaal van de binnenlandse bestedingen	0,8	2,7	4,1	1,8	3,5
Uitvoer van goederen en diensten	1,3	6,7	4,2	5,0	9,1
Invoer van goederen en diensten	1,0	5,8	6,3	4,1	9,0
Netto-uitvoer van goederen en diensten ²	0,3	0,9	-1,2	0,8	0,4
Bbp	1,0	3,5	2,7	2,5	3,8

Bronnen: INR, NBB.

¹ Inclusief de zelfstandigen en de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens.

² Bijdrage tot de verandering van het bbp.

bouwgronden, is het aantal definitieve ontwerpen van woongebouwen bij de architecten vanaf de tweede helft van 1999 opnieuw toegenomen. Rekening houdend met het feit dat deze indicator drie kwartalen vooruitloopt, zouden de bestedingen voor woongebouwen begin 2000 moeten opleven.

De bedrijfsinvesteringen zouden naar volume met 5,6 pct. verhogen en aldus voor het zesde jaar op rij sneller toenemen dan het bbp. Tegen prijzen van 1995 zou de investeringsquote de piek van 1990 overschrijden. Vanwege het gematigde prijsverloop voor de uitrustingsgoederen, zou de investeringsquote naar waarde evenwel lager blijven.

Momenteel lijken alle voorwaarden voor een gunstig investeringsklimaat te zijn vervuld. Volgens de driemaandelijke enquête die de Bank in de verwerkende nijverheid organiseert, ligt de bezettingsgraad van het productievermogen in de bedrijven sedert eind 1999 historisch beschouwd zeer hoog. Daarmee gelijklopend is het percentage bedrijven die beweren over meer dan voldoende productievermogen te beschikken sedert eind 1998 met ruim een vierde geslonken. De bedrijven zouden derhalve stevig blijven investeren teneinde het hoofd te kunnen bieden aan de dynamische vraagvooruitzichten, zowel op de binnenlandse als op de exportmarkten. Ook de financieringsvoorwaarden voor de investeringen zijn gunstig. Enerzijds ligt de winstgevendheid van de bedrijven sedert 1997 op een hoog niveau, en dat zou ook in 2000 zo blijven, wat bevorderlijk is voor de autofinanciering van de investeringen. Anderzijds maken de rentetarieven voor investeringskredieten, ook al zijn zij in de tweede helft van 1999 ietwat opgetrokken, en de voorwaarden waartegen kapitaal kan worden aangetrokken, inclusief via nieuwe beursintroductions, een relatief goedkope externe financiering mogelijk.

Net als vorig jaar zouden de overheidsinvesteringen worden gestimuleerd door de in het vooruitzicht van de nakende gemeenteraadsverkie-

zingen opgezette programma's voor openbare werken. De voor dit jaar verwachte verkopen van gebouwen zouden die toename echter integraal neutraliseren, zodat de overheidsinvesteringen in 2000 al met al stabiel zouden blijven. De consumptieve bestedingen van de overheid van hun kant zouden naar volume met 2,4 pct. toenemen, tegen met 2,8 pct. in 1999. Die vertraging zou verband houden met de minder snelle groei in de uitgaven voor gezondheidszorg en in de aankopen van goederen en diensten.

Te oordelen naar de antwoorden in het kader van de conjunctuurenquêtes, zijn de ondernemingen van mening dat, gelet op het conjunctuurklimaat, het voorraadniveau over het geheel genomen adequaat is. Begin 1999 hadden zij daarentegen hun voorraden fors afgebouwd als reactie op de onverwachte daling van de buitenlandse vraag. Als gevolg van deze gedragswijziging van de ondernemingen zouden de voorraadwijzigingen in 2000 een positieve – 0,3 pct. belopende – bijdrage leveren tot de groei, tegen een negatieve bijdrage van 1 pct. vorig jaar.

Al met al zou de binnenlandse vraag in 2000 met 3,5 pct. groeien, dat is bijna dubbel zoveel als vorig jaar.

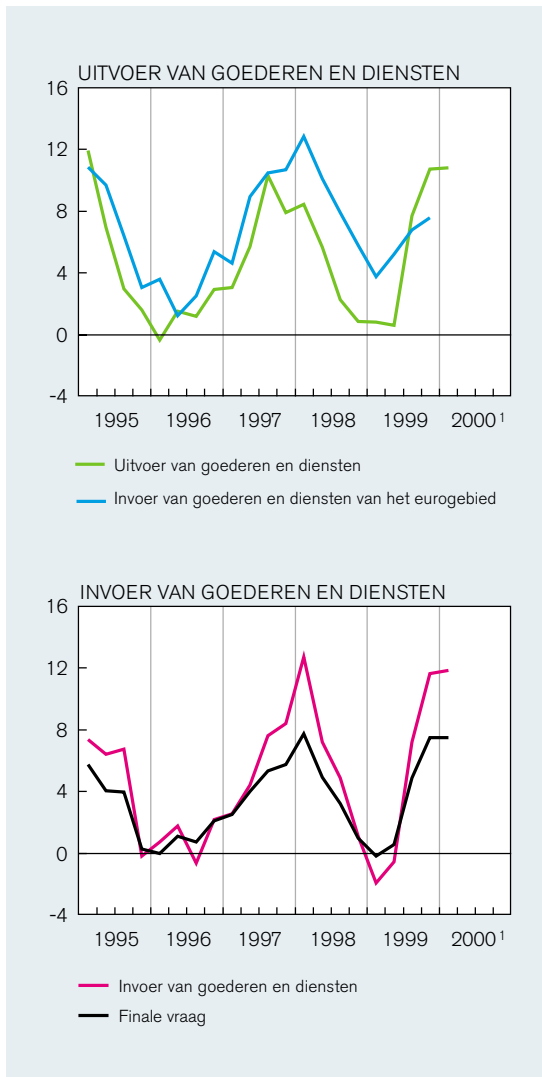
Nadat de groei van het uitvoervolume eind 1998 als gevolg van de internationale crisis vrijwel was stilgevallen, trad omstreeks medio 1999 een fors herstel in : in het derde en vierde kwartaal van 1999 nam de export van goederen en diensten jaar op jaar met respectievelijk 7,7 en 10,7 pct. toe. Tijdens het eerste kwartaal van 2000 hield die tendens aan. Volgens de statistieken van de buitenlandse handel lag het uitgevoerde volume tijdens de eerste twee maanden van het jaar ruim 10 pct. hoger dan twaalf maanden eerder en volgens de maandelijkse conjunctuurenquêtes van de Bank zijn de buitenlandse bestellingen in de eerste drie maanden van het jaar blijven toenemen.

Net als voor het bbp speelt dit jaar ook voor de gemiddelde groei van de uitvoer van goederen

GRAFIEK 7 — UITVOER EN INVOER VAN GOEDEREN EN DIENSTEN

(veranderingspercentages tegen vaste prijzen t.o.v. het overeenstemmende kwartaal van het voorgaande jaar)

Bronnen: EC, INR, NBB.

¹ Ruwe schatting op basis van gegevens van de statistiek buitenlandse handel voor de maanden januari en februari, en van indicaties vanwege de conjunctuurenquêtes.

en diensten een aanzienlijk overloopeffect, als gevolg van de opleving van de buitenlandse vraag in de loop van 1999. Alleen al in de veronderstelling dat de export zich gedurende het hele lopende jaar zou handhaven op het eind vorig jaar bereikte niveau, dan nog zou er voor 2000 sprake zijn van een exportgroei tegen vaste prijzen met ongeveer 5 pct. Al met al zou

de uitvoer in 2000 met iets meer dan 9 pct. toenemen, dat is bijna dubbel zoveel als in 1999.

Aan deze zeer stevige groei liggen meerdere factoren ten grondslag. Vooreerst zouden de buitenlandse afzetmarkten in de loop van 2000 sneller groeien dan vorig jaar, namelijk met zowat 8 pct., tegen iets meer dan 5 pct. in 1999. Zoals reeds vermeld in het eerste hoofdstuk, zouden alle belangrijke handelspartners een krachtige economische groei laten optekenen, met een hoge invoervraag tot gevolg, wat aan België's exportmogelijkheden ten goede moet komen.

Bovendien zal, dankzij de volgehouden beheersing van de loonkosten per eenheid product, die verderop wordt toegelicht, en als gevolg van de depreciatie van de euro, de concurrentiepositie van het Belgische bedrijfsleven gunstig blijven evolueren.

Ten slotte zij er ook aan herinnerd dat de uitvoer van landbouwproducten vorig jaar tijdelijk werd getroffen door de dioxinecrisis. Inmiddels is de sector als geheel er opnieuw helemaal bovenop en is de vraag teruggekeerd naar een normaal peil. Dat dit deel van België's exportaanbod niet langer wordt afgeremd, verklaart ten belope van bijna 1 procentpunt de verwachte versnelling van het gemiddelde groeitempo van de uitvoer van goederen en diensten.

Over de periode 1997-2000 zou het uitvoervolume derhalve met meer dan een kwart toenemen, wat sedert de hoogconjunctuur aan het einde van de jaren tachtig niet meer is voorgekomen.

De forse stijging van de finale vraag, vooral van de bestedingscategorieën met een hoog importgehalte zoals de export, de bedrijfsinvesteringen en de consumptie van duurzame goederen, zou uiteraard ook een sterke groei van de invoer van goederen en diensten teweegbrengen. De versnelling van de invoer zou wel enigszins worden getemperd door de verbeterende concurrentie-

positie van de Belgische ondernemingen. Terwijl het invoervolume in 1999 met slechts ongeveer 4 pct. is toegenomen, als gevolg van onder meer de aanvankelijk slabakkende uitvoergroei en de afbouw van de voorraden, wordt voor dit jaar een stijging met 9 pct. verwacht.

Hoewel de uitvoer- en invoervolumes in 2000 ongeveer even sterk zouden groeien, zou de netto-uitvoer van goederen en diensten – als gevolg van het niveau-effect – toch ten belope van ongeveer 0,4 pct. bijdragen tot de bbp-groei, wat ongeveer de helft is van vorig jaar.

III. LOONKOSTEN EN ARBEIDSMARKT

1. LOONKOSTEN

Na een versnelling in 1999, zouden de loonkosten per voltijds equivalent in de ondernemingen dit jaar wellicht ietwat trager in de hoogte gaan, voornamelijk als gevolg van de intensifiëring van het beleid tot verlaging van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid.

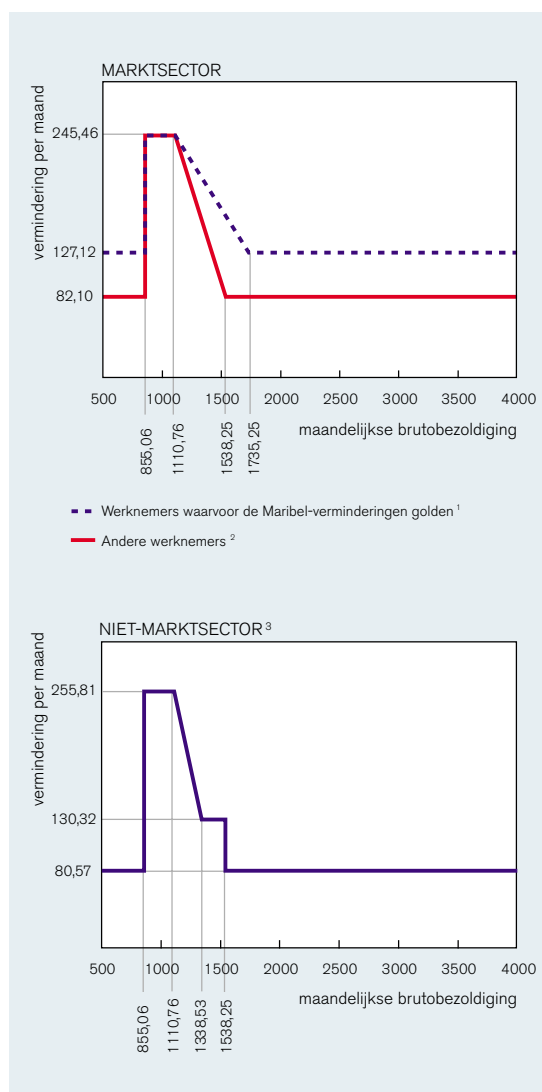
Vanaf april 2000 zijn immers, ten belope van naar raming EUR 1,1 miljard, nieuwe verlagingen van kracht geworden, waardoor het in 1999 opgestelde meerjarenplan voor de vermindering van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid duidelijk sneller ten uitvoer wordt gelegd dan aanvankelijk gepland. In 2000 wordt ongeveer EUR 2,2 miljard uitgetrokken voor het stelsel van de structurele verminderingen van de werkgeversbijdragen. Dat stelsel bestaat uit forfaitaire verlagingen die tot op zekere hoogte degressief zijn naar rato van de hoogte van de bezoldiging, zodat de verminderingen verhoudingsgewijs het grootst zijn voor de laagste lonen.

De structurele verminderingen vertegenwoordigen maximaal een bedrag van EUR 245,46 per

maand voor maandelijkse brutobezoldigingen tussen EUR 855,06 en EUR 1.110,76 (iets meer dan het gewaarborgd gemiddeld maandelijks minimuminkomen), wat neerkomt op een vermindering van de loonkosten die schommelt tussen 21,4 en 16,5 pct.. De verminderingen

GRAFIEK 8 – STELSEL VAN STRUCTURELE VERMINDERINGEN VAN DE WERKGEVERSBIJDRAGEN VOOR DE SOCIALE ZEKERHEID VANAF 1 APRIL 2000

(in euro)

¹ Arbeiders ongerekend diegenen die onder bepaalde specifieke paritaire commissies ressorteren (petroleum, gas en elektriciteit, financiële instellingen, verzekeringen)

² Arbeiders die onder de hogervermelde paritaire commissies ressorteren en bedienden.

³ Socio-culturele sector, gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening. Naast de eigenlijke structurele bijdrageverminderingen, bevat de grafiek ook de aan de sociale Maribel verbonden forfaitaire lastenverminderingen.

worden vervolgens degressief voor bezoldigingen tot EUR 1.735,25 voor de werknemers die voorheen onder toepassing vielen van de Maribel-maatregel, dat betekent op enkele uitzonderingen na de arbeiders, en tot EUR 1.538,25 voor de overige werknemers. Deze bezoldigingszone valt ongeveer samen met die welke van toepassing was in het kader van de vroegere maatregel voor de lage lonen. Binnen die zone worden de loonkosten door de structurele verminderingen met ten minste 10 pct. gedrukt. Voor hogere bezoldigingsbedragen is de vermindering vastgesteld op EUR 127,12 per maand voor de eerstgenoemden en op EUR 82,10 voor de laatstgenoemden.

Een bijzondere regeling geldt voor de werknemers uit de non-profitsector, voor wie de werkgever de « sociale Maribel » geniet op voorwaarde dat het bedrag van de lastenverminderingen wordt besteed aan aanvullende indienstnemingen. De vermindering van de bijdragen belooft momenteel EUR 80,57 per maand en per werknemer. Dit jaar wordt voor de « sociale Maribel » een budget uitgetrokken van naar ra-

ming EUR 0,3 miljard. Naast deze forfaitaire vermindering van de bijdragen, genieten de werknemers uit deze sector eveneens aanvullende verlagingen voor de lage lonen, en dat in het kader van de structurele verlaging van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid.

Eveneens sedert 1 april 2000 wordt het stelsel van de structurele verminderingen van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid aangevuld met specifieke maatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid voor laaggeschoolde jongeren. Afhankelijk van welbepaalde criteria kan een werkgever, in het kader van een jongerenstartbanenovereenkomst (Rosetta-plan), genieten van supplementaire verminderingen van de sociale-zekerheidsbijdragen voor de jongeren die hooguit over een diploma lager secundair onderwijs beschikken. Voor dit jaar wordt de budgettaire kostprijs van de maatregel, die in deel III.2 van dit artikel nader wordt toegelicht, op EUR 0,1 miljard geraamd.

Alles samengenomen zouden de nieuwe verminderingen in 2000 de gemiddelde loonkosten per

TABEL 4 – LOONKOSTEN IN DE ONDERNEMINGEN¹

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	1997	1998	1999 r	2000 r
Loonkosten per voltijds equivalent	3,2	2,3	2,8	2,5
Verhogingen als gevolg van:				
Indexeringen	1,5	1,2	1,1	1,5
Cao-loonstijgingen	0,2	0,7	0,5	1,1
Aan de overheid betaalde werkelijke sociale-zekerheidsbijdragen van de werkgevers ² ..	0,4	-0,3	-0,2	-1,2
Overige ³	1,1	0,7	1,3	1,1
Productiviteit per voltijds equivalent	3,9	2,0	2,2	3,0
Loonkosten per eenheid product ⁴	-0,6	0,3	0,5	-0,5

Bronnen: MTA, INR, NBB.

¹ Particuliere en overheidsondernemingen.

² Bijdrage tot de toename van de loonkosten per voltijds equivalent.

³ Deze rubriek omvat de verhogingen in de vorm van eenmalige premies, de verhogingen die de ondernemingen bovenop de cao-loonstijgingen toekennen, de weerslag van de andere sociale bijdragen dan die welke aan de overheid worden betaald, de wage drift als gevolg van een wijziging in de samenstelling en de structuur van de werkgelegenheid, de wage drift die voortvloeit uit de maatregelen inzake activering van de werkloosheidsuitkeringen, de weerslag van de wijziging in de effectieve arbeidsduur per voltijds equivalent, en de vergissingen en weglatingen.

⁴ Per eenheid toegevoegde waarde tegen vaste prijzen in de ondernemingen.

voltijds equivalent met om en nabij 1,2 pct drukken.

Van haar kant zou de aanpassing van de lonen aan het prijsverloop de loonkosten per voltijds equivalent doen stijgen met niet meer dan 1,5 pct. Die aanpassing zou derhalve slechts ten dele de stijging van het nationaal prijsindexcijfer van de consumptieprijzen weerspiegelen, die 2 pct. zou bedragen. Het verschil resulteert enerzijds uit het feit dat uit de gezondheidsindex, die tot referentie dient voor de indexeringsmechanismen, de meeste olieproducten zijn geëlimineerd en, anderzijds, uit de verschillende toepassingsmodaliteiten van de diverse indexeringsmechanismen, waarin vertragingen zijn ingebouwd ten opzichte van het verloop van de gezondheidsindex.

De CAO-loonstijgingen die resulteren uit de in 1999 gesloten akkoorden voor de periode 1999-2000, worden geraamd op 1,1 pct. in 2000, tegen slechts 0,5 pct. in 1999. Dat de afgesproken reële loonstijgingen in het tweede jaar van de periode waarop de akkoorden be-

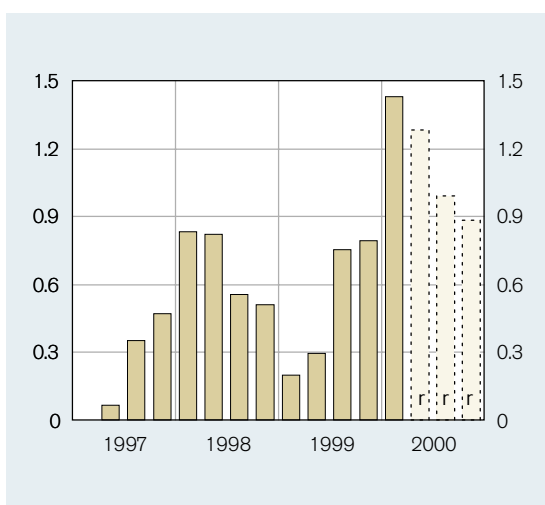
trekking hebben, hoger zouden uitvallen dan in het eerste jaar komt deels doordat de loononderhandelingen in heel wat gevallen nog voortduurden tijdens de eerste maanden van 1999, zodat de salarisverhogingen pas vanaf medio vorig jaar echt goed op gang zijn gekomen. Bovendien zijn de loonsverhogingen van de bedienden meer geconcentreerd in 2000. Zo bepalen een aantal overeenkomsten (met name deze die werden gesloten in de financiële sector, de chemische nijverheid, de voedingsindustrie, de metaalverwerkende nijverheid, het hotelbedrijf, en de akkoorden met de werknemers die onder het aanvullende nationaal paritair comité voor bedienden ressorteren), die op nagenoeg een derde van de werknemers betrekking hebben, loonsverhogingen per 1 januari 2000.

Andere factoren dragen eveneens bij tot de loonkostenverhogingen per voltijds equivalent, waarvan de belangrijkste de wagedrift en de wijziging van het aantal per voltijds equivalent gewerkte uren zijn. Zo zou de duidelijke economische opleving in 2000 tot uiting komen in een vermindering van de tijdelijke werkloosheid; de weerslag daarvan op het verloop van de loonkosten per voltijds equivalent wordt geraamd op 0,5 pct. Het effect van de wagedrift van zijn kant wordt op 0,4 pct. geraamd. Die loondrift resulteert uit de wijzigingen in de structuur van de werkgelegenheid en, tijdens de jongste jaren, uit de politiek tot activering van de werkloosheidsuitkeringen en tot bevordering van de werkgelegenheid van minder geschoolde werknemers. Tenslotte lijken de op het niveau van de ondernemingen toegekende loonsverhogingen een steeds belangrijker rol te spelen bij de loonvorming, zonder dat men de omvang ervan rechtstreeks kan meten.

Al met al zouden de loonkosten per voltijds equivalent in 2000 toenemen met 2,5 pct., tegen 2,8 pct. in 1999. Hoge productiviteitswinsten die verband houden met de opleving van de bedrijvigheid in 2000, zouden ruimschoots opwegen tegen de stijging van de loon-

GRAFIEK 9 – CAO-LOONSTIJGINGEN¹

(veranderingspercentages t.o.v. het overeenstemmende kwartaal van het voorgaande jaar)

Bron : MTA.

¹ Reële CAO-loonstijgingen voor arbeiders en bedienden.

kosten per voltijds equivalent, zodat de loonkosten per eenheid product met 0,5 pct. zouden dalen.

2. ARBEIDSMARKT

Op de arbeidsmarkt zal de situatie naar verwachting verder verbeteren. De toename van het aantal arbeidsplaatsen zou aanzienlijk versnellen, namelijk van 0,9 pct. in 1999 tot 1,3 pct. in 2000, wat neerkomt op 50.000 extra banen. De ervaring van de voorbije jaren leert dat het groeitempo van de werkgelegenheid dat van het bbp volgt met een vertraging van drie à vier kwartalen. De stijging van de werkgelegenheid zou vooral in de ondernemingen plaatsgrijpen, meer bepaald bij de gesalarieerde werkgelegenheid, waar er naar schatting 44.000 nieuwe arbeidsplaatsen zouden bijkomen. Het arbeidsvolume zou er overigens voor het eerst

sinds jaren sterker groeien dan het aantal banen. Het verschil tussen beide wordt bepaald door het verloop van het aantal gewerkte uren per persoon, waarbij de deeltijdarbeid, de conventionele arbeidsduur en de tijdelijke werkloosheid een rol spelen. De eerste twee zouden in 2000 evolueren zoals de afgelopen jaren : het aandeel van de deeltijdarbeid zou ietwat verruimen en de conventionele arbeidsduur zou ongewijzigd blijven. Door de opleving van de economische activiteit zouden de ondernemingen vooral een geringer beroep doen op het stelsel van de tijdelijke werkloosheid, zodat het arbeidsvolume in een versneld tempo zou toenemen.

Het gunstige werkgelegenheidsverloop is niet alleen het resultaat van het verbeterde economische klimaat. Ook de volgehouden loonmatiging van de voorbije jaren heeft ongetwijfeld een rol gespeeld. Tevens is de toename van het aantal

TABEL 5 – ONTWIKKELINGEN OP DE ARBEIDSMARKT

(gemiddelde veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	1996	1997	1998	1999 r	2000 r
A. Vraag naar en aanbod van arbeidsplaatsen (aantallen)					
Totale werkgelegenheid	0,4	0,8	1,2	0,9	1,3
Totale gesalarieerde werkgelegenheid	0,3	1,1	1,7	1,1	1,6
Gesalarieerde werkgelegenheid in de ondernemingen	0,2	1,1	2,1	1,3	1,8
Bevolking op arbeidsleeftijd	...	...	...	0,1	0,1
Beroepsbevolking	0,1	0,4	0,4	...	0,3
<i>p.m. Werkgelegenheidsgraad</i> ¹	56,4	56,8	57,5	57,9	58,6
<i>p.m. Activiteitsgraad</i> ¹	65,1	65,3	65,5	65,4	65,6
<i>p.m. Geharmoniseerde werkloosheidsgraad</i> ² ..	9,7	9,4	9,5	9,0	8,3
B. Verloop van het arbeidsvolume³					
Totaal arbeidsvolume	0,2	0,3	0,8	0,5	1,3
Totaal gesalarieerd arbeidsvolume	0,1	0,6	1,2	0,7	1,6
Gesalarieerd arbeidsvolume in de ondernemingen	...	0,7	1,8	1,0	2,0

Bronnen: Eurostat, INR, MTA, NBB, NIS, FPB, RVA.

¹ Jaargemiddelden uitgedrukt in procenten van de bevolking op arbeidsleeftijd.

² Jaargemiddelden uitgedrukt in procenten van de beroepsbevolking.

³ Het arbeidsvolume stemt overeen met het aantal voltijdse equivalenten, vermenigvuldigd met de conventionele arbeidsduur op jaarbasis en gecorrigeerd voor de door tijdelijk werkloze werknemers niet gewerkte uren.

banen voor een deel toe te schrijven aan het werkgelegenheidsbeleid van de afgelopen jaren, waaraan in 2000 nog een aantal nieuwe accenten werden toegevoegd. In het huidige beleid ligt de klemtoon vooral op de reeds vermelde structurele lastenverlagingen en voorts op startbanen en de bestrijding van werkloosheidsvallen.

De wet op de jongerenstartbanen, het zogeheten Rosetta-plan, is op 1 april 2000 van kracht geworden en vervangt het vroegere stelsel van de jongerenstages. De nieuwe wet houdt in dat werkgevers¹ die ten minste 50 werknemers tewerkstellen, jongeren moeten in dienst nemen – en dat in het kader van een startbanenovereenkomst – naar rato van 3 pct. van hun personeelsbestand in voltijdse equivalenten op 30 juni van het voorgaande jaar. De indienstneming van jongeren moet aanleiding geven tot supplementaire tewerkstelling, en kan bijgevolg niet worden gecompenseerd door ontslag van ander personeel. Alle jongeren, hoger geschoold of minder geschoold, kunnen een startbanenovereenkomst genieten indien zij tot één van de drie volgende categorieën behoren: (A) de jongeren van minder dan 25 jaar, binnen de 6 maanden die volgen op het verlaten van de school of aan het einde van een inschakelingsparcours (dat jonge werklozen helpt zich beter voor te bereiden op de arbeidsmarkt), op voorwaarde dat zij niet meer leerplichtig zijn; (B) de jonge werkzoekenden van minder dan 25 jaar wanneer er een tekort is aan jongeren uit categorie A; (C) de jonge werkzoekenden van minder dan 30 jaar wanneer er een tekort is aan jongeren uit de categorieën A en B. Voor elke jongere die in het kader van een startbanenovereenkomst wordt aangetrokken, geniet de werkgever de algemeen geldende structurele lastenverminderingen; voor zover het om laaggeschoolden (hooguit diploma lager secundair

onderwijs) gaat, krijgt hij bovendien het recht om van het geheel van de sociale bijdragen per betrokkene een forfaitair bedrag van EUR 495,79 per kwartaal af te trekken, op voorwaarde dat hij jongeren tewerkstelt naar rato van ten minste 3 pct. van zijn personeelsbestand. Voor elke indienstneming van een laaggeschoolde jongere bovenop die 3 pct. geniet de werkgever een vermindering van EUR 1.115,52 per kwartaal. Indien het aantal jongeren dat door de onderneming op vrijwillige basis in dienst wordt genomen ten minste 5 pct. van het personeelsbestand belooft, dan geldt het bedrag van EUR 1.115,52 per kwartaal voor alle tewerkgestelde laaggeschoolde jongeren.

Op voorstel van onder meer de sociale gesprekspartners en de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid heeft de regering een aantal maatregelen genomen om de werkloosheidsvallen te bestrijden. Met een werkloosheidsval wordt een situatie bedoeld waarbij de prikkel voor werklozen om een baan te zoeken of te aanvaarden te klein of onbestaande is, meestal omdat het aanvaarden van een baan geen of slechts een beperkte koopkrachtwinst oplevert of zelfs inkomensverlies teweegbrengt. De regering heeft in dit verband een tiental maatregelen genomen: een vereenvoudiging van de banenplannen en de bijdrageverminderingen; het behoud van verhoogde kinderbijslag voor sommige werklozen na werkhervatting; een verhoging van de fiscale aftrekbaarheid van kosten voor kinderopvang; het invoeren van een mobiliteitspremie voor werklozen die een baan aanvaarden waarvoor ze zich ver moeten verplaatsen; het invoeren van een aanmoedigingspremie voor eenoudergezinnen die na een periode van werkloosheid het werk hervatten; de beperking van mogelijke beslagleggingen op arbeidsinkomens; de verbetering van het statuut van deeltijdswerkers met betrekking tot de inkomensgarantie-uitkering; een betere begeleiding van werklozen; specifieke bijdrageverminderingen voor herintreders en langdurig werklozen; een stapsgewijze verhoging van de nettoinkomens van laagbetaalde loontrekkenden.

¹ De werkgevers van in moeilijkheden verkerende bedrijven uit de particuliere sector (bedrijven die erkend zijn in moeilijkheden of in herstructurering te verkeren volgens dezelfde criteria als voor de brugpensioenen) kunnen door de minister van Werkgelegenheid geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld van hun verplichtingen inzake startbaanovereenkomsten.

De netto kwantitatieve impact van de specifieke beleidsmaatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid is weliswaar kleiner dan die van de economische activiteit, maar is toch significant. In 1999 zorgden de activeringsmaatregelen (PWA, doorstroombanen en Smetbanen) nog voor een belangrijke werkgelegenheidscreatie. In 2000 zou de eruit voortvloeiende stijging van het aantal arbeidsplaatsen minder groot zijn: enkel de Smetbanen zouden nog met ongeveer 6.000 eenheden groeien. De vervanging, in 2000, van de jongerenstage door het startbanenplan zou voor ongeveer 5.000 extra banen zorgen. De vervanging van werknemers die voor een deeltijdse loopbaanonderbreking kiezen, zou dit jaar goed zijn voor om en nabij 7.000 nieuwe arbeidsplaatsen. Al met al zouden de specifieke beleidsmaatregelen, net als in 1999, uiteindelijk ongeveer 18.000 banen opleveren.

Aan de aanbodzijde van de arbeidsmarkt zou de beroepsbevolking – dat zijn de personen op arbeidsleeftijd die een baan hebben of er een zoeken – licht toenemen. De stijging ten belope van 0,3 pct. kan worden toegeschreven aan een toenemende activiteitsgraad – het aandeel van de beroepsbevolking in de bevolking op arbeidsleeftijd –, die in 2000 op 65,6 pct. zou uitkomen: vanwege de gunstiger vooruitzichten voor de arbeidsmarkt en de structurele toename van de participatie van vrouwen wordt ervan uitgegaan dat zich meer mensen op de arbeidsmarkt zullen begeven. Aangezien de vraag naar arbeid sneller zou toenemen dan het aanbod, zal de werkloosheid naar verwachting verder dalen, van gemiddeld 9 pct. van de beroepsbevolking in 1999 tot 8,3 pct. dit jaar.

IV. INFLATIE

Bij het analyseren van het recente prijsverloop en van de korte-termijnprognoses voor de inflatie zij in de eerste plaats herinnerd aan enkele methodologische wijzigingen in de statistieken terzake. Het inflatieverloop wordt in 2000 im-

mers licht opwaarts vertekend door de aanpassingen die op 1 januari laatstleden zijn aangebracht in de berekeningswijze van de geharmoniseerde consumptieprijsindex. Deze laatste werd geïntroduceerd teneinde voor de verschillende Europese landen over een onderling vergelijkbare maatstaf voor inflatie te kunnen beschikken bij de beoordeling van het al dan niet naleven van het inflatiecriterium uit het Verdrag van Maastricht. De bestaande nationale indexcijfers voor de consumptieprijzen voldeden niet aan die vereiste. Sedert de inwerkingtreding van de monetaire unie gebruikt de ECB de HICP voor het eurogebied – die wordt berekend als het gewogen gemiddelde van de HICP's van de lidstaten, met als gewicht het relatieve belang van de particuliere consumptie van elk land in de totale particuliere consumptie van het eurogebied – als maatstaf bij de evaluatie van haar monetair beleid, dat is gericht op het handhaven van de prijsstabiliteit.

Begin dit jaar werd een nieuwe belangrijke stap gezet in de richting van de verdere harmonisering van de HICP's door het uniformeren van de geografische en de bevolkingsdekking. Voortaan heeft de geografische dekking van de nationale HICP's, en bijgevolg van het eurogebiedaggregaat, betrekking op de consumptie binnen de grenzen van de respectieve lidstaat en het eurogebied. Dit betekent dat uitgaven van bezoekers in het betreffende land of in het eurogebied deel uitmaken van de korf van de HICP, terwijl de uitgaven van de eigen bevolking in het buitenland niet worden opgenomen. Daarnaast werd de HICP licht gewijzigd door de invoering van het geharmoniseerde concept inzake bevolkingsdekking, dat stelt dat de uitgaven van alle huishoudens, dus ook van de institutionele huishoudens (zoals bijvoorbeeld bejaardentehuizen), in aanmerking moeten worden genomen.

Bovendien werd de HICP-korf verder uitgebreid. Voortaan bevat hij ook goederen en diensten verstrekt door de branches gezondheidszorg, onderwijs, sociale voorzieningen en een ruimer

TABEL 6 – GEWICHTEN IN DE GEHARMONISEERDE CONSUMPTIEPRIJSINDEX

(procenten)

	Gewichten 1996	Gewichten 2000
Niet-bewerkte levensmiddelen ¹	10,2	9,0
Energiedragers	10,7	11,2
Andere producten ²	79,1	79,8
Bewerkte levensmiddelen	14,1	12,9
Niet-energetische industriële goederen....	33,8	34,7
Diensten	31,2	32,2
Totaal	100	100

Bronnen: MEZ, NBB.

¹ Fruit, groenten, vlees en vis.² Producten die in aanmerking worden genomen voor de berekening van de onderliggende inflatie.

gamma verzekeringen, financiële en andere diensten. De dekking is wel beperkt tot de eigenlijke « monetaire » transacties. Dit betekent dat de prijzen die in aanmerking worden genomen bij de berekening van de HICP de prijzen zijn die werkelijk ten laste komen van de consument, met andere woorden na aftrek van alle terugbetalingen of subsidies. Deze goederen en diensten vertegenwoordigen in de nieuwe HICP ruim 4 pct. In de toekomst zullen nog de ziekenhuisdiensten en de huisvestingskosten voor eigenaars-bewoners worden toegevoegd en zullen de sociale voorzieningen (die nu enkel de peultuinen omvatten) worden uitgebreid.

Van die herziening van de korf werd tevens gebruik gemaakt om, aan de hand van de gezinsbudgetenquête 1997-1998, de samenstelling ervan aan te passen aan het gewijzigde consumptiepatroon. Tegelijkertijd werd de watervoorziening overgebracht van de sub-index diensten naar de sub-index niet-energetische industriële goederen. Een en ander had tot gevolg dat de weging van nagenoeg alle bestanddelen van de HICP werd gewijzigd. Het belang van de diensten, de niet-energetische industriële goederen en, in mindere mate, de energiedragers in de HICP nam toe, terwijl dat van de levensmiddelen evenredig daalde.

Dergelijke ingrijpende herschikkingen veroorzaken een breuk in de reeks en vertekenen enigszins het inflatieresultaat. Uit de berekening van het verschil tussen de HICP volgens de nieuwe en die volgens de oude methodologie, blijkt dat alle wijzigingen samen een opwaarts effect hebben gesorteerd op de HICP van het eerste kwartaal van 2000 ten belope van gemiddeld 0,2 procentpunt. De inflatieverhogende weerslag was verdeeld over de diensten en de energiedragers. De meer uitgebreide dekking inzake diensten had immers betrekking op producten waarvoor over het algemeen prijsverhogingen werden genoteerd. De fors gestegen energieprijzen deden zich in de totale inflatie nog sterker gevoelen vanwege hun toegenomen gewicht in het consumptiepakket.

De HICP is tijdens het eerste kwartaal van 2000 met 2,1 pct. gestegen, tegenover een jaargemiddelde van 1,1 pct. in 1999. Dat de inflatie aantrok, was uitsluitend het gevolg van de stijging van de prijzen van energiedragers, die tijdens de eerste drie maanden van het jaar 15 pct. bedroeg. Door de gunstige aanbodvoorwaarden werden tijdens dezelfde periode bij de niet-bewerkte levensmiddelen prijsdalingen genoteerd ten belope van nagenoeg 3 pct., terwijl de onderliggende inflatie – dat is de totale

TABEL 7 – GEHARMONISEERDE CONSUMPTIEPRIJSINDEX

(veranderingspercentages t.o.v. de overeenstemmende periode van het voorgaande jaar)

	Totaal				Bewerkte levensmiddelen	Niet-energetische industriële goederen	Diensten	waarvan huurgelden
	Niet-bewerkte levensmiddelen ¹	Energie-dragers	Onderliggende inflatie ²					
1996	1,8	0,7	5,8	1,4	0,8	0,6	2,5	2,4
1997	1,5	2,7	3,1	1,1	2,3	0,1	1,7	1,4
1998	0,9	2,2	-3,6	1,4	1,4	0,7	2,1	1,6
1999	1,1	...	2,0	1,1	0,6	0,8	1,7	1,4
2000 Eerste kwartaal	2,1	-2,9	15,0	1,1	0,8	0,6	1,8	1,3
2000								
Januari	1,8	-3,2	12,1	1,1	0,8	0,6	1,8	1,3
Februari	2,1	-2,6	15,4	1,0	0,9	0,6	1,4	1,3
Maart	2,5	-2,9	17,5	1,2	0,9	0,5	2,1	1,3

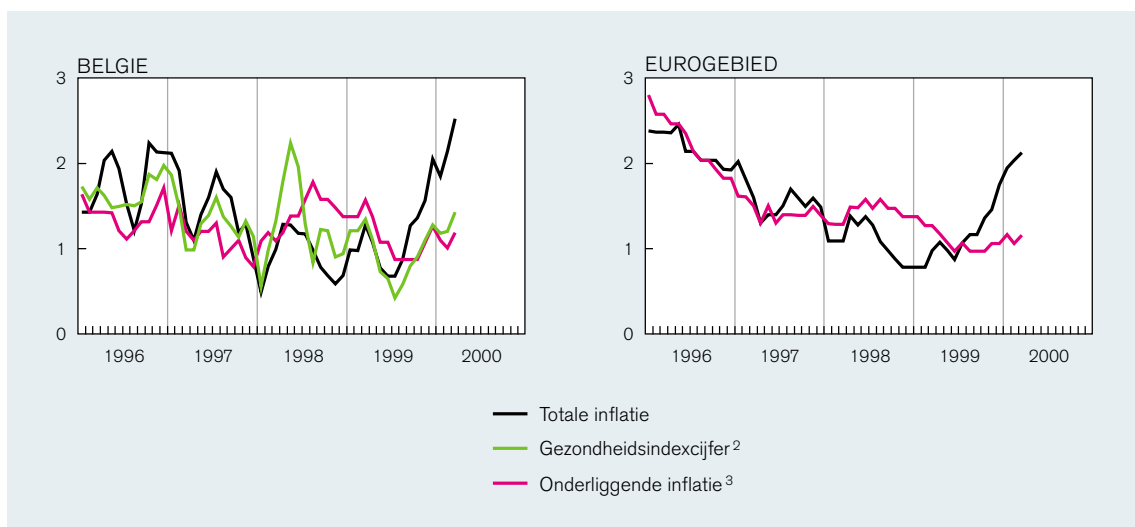
Bronnen: EC, NBB.

¹ Fruit, groenten, vlees en vis.

² Inflatie ongerekend de invloed van de prijsveranderingen voor niet-bewerkte levensmiddelen en energiedragers.

GRAFIEK 10 – INFLATIE IN BELGIE EN IN HET EUROGEBIED¹

(veranderingspercentages t.o.v. de overeenstemmende maand van het voorgaande jaar)

Bronnen: EC, NBB.

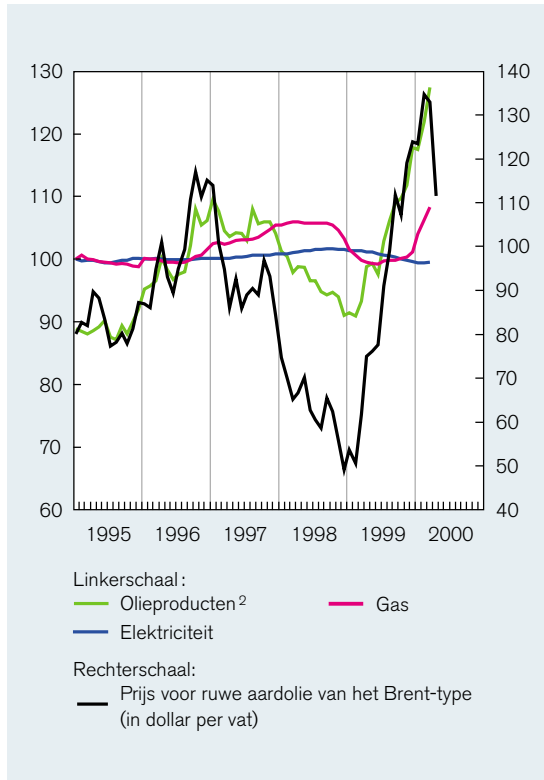
¹ Gemeten aan de hand van de HICP.

² Nationaal indexcijfer van de consumptieprijzen ongerekend de weerslag van de prijsveranderingen voor producten die schadelijk worden geacht voor de gezondheid – namelijk tabak, alcoholhoudende dranken, benzine en diesel –, van de bij de wet van 22 juli 1993 ingevoerde energiebijdrage en van de sinds januari 1996 geldende accijnscompenserende belasting op voertuigen met dieselmotor.

³ De onderliggende inflatie stemt overeen met de totale inflatie ongerekend de invloed van prijsveranderingen voor niet-bewerkte levensmiddelen en energiedragers.

GRAFIEK 11 – CONSUMTIEPRIJZEN VAN DE ENERGIEDRAGERS IN BELGIË¹ EN RUWE-AARDOLIEPRIJS

(indexcijfers 1996 = 100)

Bronnen: EC, NBB.

¹ Gemeten aan de hand van de HICP.

² Stookolie, benzine, diesel, LPG en smeermiddelen.

inflatie met uitzondering van de prijsveranderingen voor bovenvermelde goederencategorieën met een volatiel prijsverloop – zogoed als stabiel bleef op 1,1 pct.

Net als in het verleden weken de totale en de onderliggende inflatie in België tijdens het eerste kwartaal van 2000 weinig af van het gemiddelde voor het eurogebied, omdat het inflatieresultaat voor de beide gebieden door vergelijkbare factoren werd beïnvloed. Door de oplopende energieprijzen ontstond vanaf de tweede helft van 1999 een grote wig tussen de totale en de onderliggende inflatie.

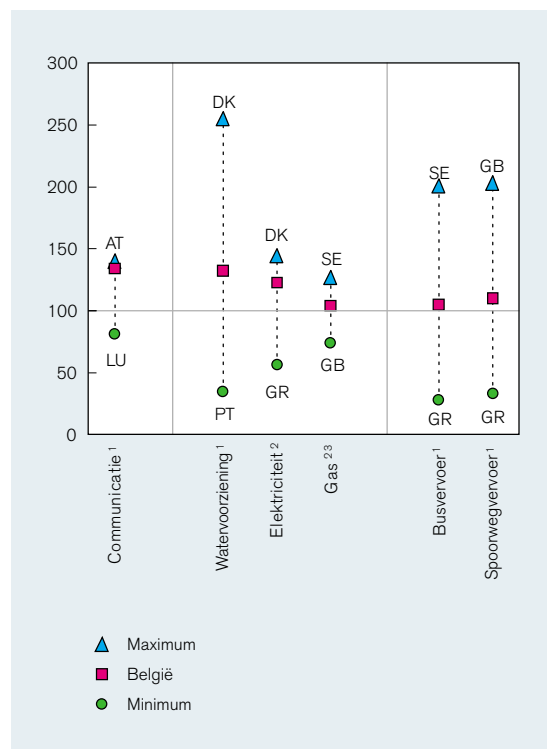
Een dergelijk ecart deed zich ook voor tussen het verloop van de totale inflatie en van het

gezondheidsindexcijfer, waaruit de olieproducten grotendeels zijn geweest en dat als referentie dient voor de loonindexering. Daardoor zijn de loonkosten sinds medio 1999 trager gestegen dan wanneer de indexering was blijven gebeuren op basis van het algemene indexcijfer. Dit betekent meteen dat de kans op een prijs- en loonspiraal ten gevolge van de toename van de aardolieprijzen sterk is verkleind.

Het effect dat de stijging van de aardolieprijzen op de inflatie sorteert, blijft vooralsnog beperkt tot de bijna onmiddellijke prijsstijging voor olieproducten, met name benzine, diesel en stookolie, en het indirecte en vertraagde effect op de gasprijs. Van enig opwaarts effect op de

GRAFIEK 12 – PRIJSNIVEAU VAN GEREGLLEMENTEERDE PRODUCTEN

(indexcijfers EU = 100)

Bron: EC.

¹ Gegevens voor 1997. Het resultaat voor de EU is het gewogen gemiddelde van de prijsniveaus van de individuele landen.

² Gegevens voor juli 1999. De resultaten voor de EU zijn het rekenkundige gemiddelde van de prijsniveaus van de individuele landen.

³ EU12 = 100, namelijk de EU exclusief Denemarken, Griekenland en Portugal.

elektriciteitsprijs – aardolie is in geringe mate een input voor de productie van elektriciteit, terwijl het tevens een substituuat is – is nog geen sprake. De weerslag wordt immers met zeer veel vertraging voelbaar en bovendien speelt ook een andere factor een belangrijke rol, namelijk de tariefverlagingen onder druk van de liberaliseringstendensen in de sector. In april 2000 is een nieuwe prijsvermindering aangekondigd, die het vrij beperkte effect van vroeger genomen maatregelen zal versterken. De regering heeft het Controledirectie voor de Elektriciteit en het Gas immers verzocht om tegen 30 juni 2002 het prijsverschil met de buurlanden weg te werken.

Uit Eurostat-gegevens betreffende de prijsniveaus blijkt dat België zich, wat het algemene prijspeil betreft, net onder het gemiddelde van de Unie bevindt. Sommige productcategorieën blijven evenwel relatief duur, onder meer die waarvoor de prijzen op een of andere manier worden gereguleerd, met name elektriciteit, gas, watervoorziening, communicatie (in het bijzonder telefoongesprekken) en openbaar vervoer. Een verdere liberalisering van deze branches zal op de inflatie ongetwijfeld een matigend effect uitoefenen.

Wat de elektriciteitsmarkt betreft, werd met de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt een eerste stap gezet in de richting van het openstellen van de markt voor de concurrentie. Deze liberalisering zal geleidelijk worden uitgebreid en zou, wat de « in aanmerking komende afnemers » (de grote ondernemingen die veel stroom verbruiken) en de distributeurs betreft, voltooid zijn op 1 januari 2007, zonder in een openstelling voor alle consumenten te voorzien. De door de regering aangestelde groep experts voor de liberalisering van de elektriciteitsmarkt wil dit proces evenwel versnellen en het tegen 1 januari 2006 uitbreiden tot alle consumenten.

De wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de gasmarkt voorziet in een met de

openstelling van de elektriciteitsmarkt vergelijkbare regeling. Uiterlijk op 10 augustus 2000 moeten alle uitvoeringsbesluiten genomen zijn. Tegen 1 oktober 2010 zou de openstelling voltooid moeten zijn voor de finale afnemers (afnemers die verbonden zijn met de transportinfrastructuur) en de distributeurs. Wat de openstelling voor alle consumenten betreft, is er nog geen regeling uitgewerkt.

De liberalisering van de telecommunicatiesector daarentegen is sedert de openstelling van de markt in januari 1998 reeds ver gevorderd. Nochtans bleef de impact daarvan op het indexcijfer van de consumptieprijzen beperkt. De tariefverlagingen deden zich voornamelijk voor in marktsegmenten – bijvoorbeeld de mobilofonie – die niet in het prijsindexcijfer zijn opgenomen.

Rekening houdend met wat voorafgaat, blijft de invloed van de liberaliseringstendensen op de inflatie in 2000 gering. Het uiteindelijke inflatieresultaat zal in veel hogere mate door andere factoren worden beïnvloed. Zo wordt van de zeer gunstige groeivoorzichten, van het doorsijpelingseffect van de sterk oplopende olieprijs en van de depreciatie van de euro in 1999 een licht opwaarts effect op de onderliggende inflatie verwacht. Toch zal het verloop van de energieprijzen bepalend zijn voor het inflatieprofiel in 2000. Op basis van de in maart laatstleden door de OPEC overeengekomen gedeeltelijke terugschroeving van de vorig jaar besliste productiebeperkingen, kan worden verondersteld dat de aardolieprijs in de loop van het jaar enigszins zal zakken. Dit betekent dat die prijzen nog enkele maanden boven hun niveau van 1999 zouden blijven, maar dat het jaar-op-jaar stijgingspercentage van de energieprijzen vanaf april 2000 zou vertragen.

De totale inflatie zou nog een paar maanden boven de 2 pct. blijven en vervolgens geleidelijk teruglopen. Gemeten aan de hand van de HICP, wordt op jaarbasis een gemiddeld inflatietempo van 2,2 pct. verwacht.

V. OVERHEIDSFINANCIEN

1. NETTOFINANCIERINGSBEHOEFTE

Sinds 1992 is het overheidstekort onafgebroken gedaald. Er werd even voor gevreesd dat de budgettaire weerslag van de dioxinecrisis daar in 1999 een tijdelijke ommekeer in teweeg zou brengen, maar uiteindelijk werd vorig jaar een nieuwe stap gezet naar een begrotingspositie die, zoals het stabiliteits- en groeipact dat voorschrijft, in evenwicht is of een licht overschot vertoont.

In het bijgewerkte stabiliteitsprogramma van eind vorig jaar werd voor 1999 nog uitgegaan van een deficit voor de gezamenlijke overheid van 1,1 pct. bbp, wat iets meer was dan het jaar voordien. Deze raming was nog gebaseerd op een voorzichtige prognose over de economische groei, namelijk van slechts 1,7 pct. Ondertussen is evenwel gebleken dat de werkelijke toename van de activiteit – 2,5 pct. – werd onderschat. De overheidsontvangsten zijn dan ook veel sterker toegenomen dan waar in het stabiliteitsprogramma was van uitgegaan en het tekort zou tot 0,7 pct. bbp zijn teruggebracht, 0,3 procentpunt minder dan in 1998. De totale budgettaire weerslag van de dioxinecrisis zou beperkt zijn gebleven tot zowat 0,3 pct. bbp, waarvan twee derde ten gevolge van de uitzonderlijke uitgaven die deze crisis veroorzaakte, en één derde door het verlies aan economische groei.

Volgens de eerste ramingen zou het overheidstekort in 2000 verder afnemen tot 0,5 pct. bbp. Dat is duidelijk lager dan het peil van 1 pct. bbp dat voor dit jaar in het stabiliteitsprogramma werd opgelegd en betekent in feite dat men op de planning om een begrotingsevenwicht te bereiken één jaar voor is. De verbetering in het jaar 2000 is uitsluitend te danken aan het gunstige verloop van de rentelasten. Het primaire overschot zou immers ietwat afbrokkelen, namelijk van 6,4 pct. bbp in 1999 tot 6,3 pct. bbp dit jaar, wat nog steeds beduidend meer is dan de ongeveer 6 pct. bbp waar men zich in het stabiliteitsprogramma toe heeft verbonden. Deze lichte achteruitgang in een jaar waarin de economische groei een peil zou bereiken dat tijdens de afgelopen twee decennia slechts eenmaal werd overschreden, wijst op een inkrimping van het conjunctuurgezuiverde primaire surplus, die op ongeveer 0,5 pct. bbp kan worden geraamd. Een dergelijke evolutie, die overigens ook in de gehele eurozone merkbaar is, wijst op een sterke versoepeling van het begrotingsbeleid. De vermindering van de ontvangsten zou daarbij groter uitvallen dan die van de primaire uitgaven, telkens in verhouding tot het bbp.

2. ONTVANGSTEN

De voor 2000 verwachte daling van de ontvangsten ten belope van 0,6 pct. bbp zal vooral door de op de factor arbeid wegende inhoudingen te

TABEL 8 – OVERHEIDSREKENING

(procenten bbp)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999 r	2000 r
Ontvangsten	45,4	45,7	45,4	46,0	46,3	46,4	46,5	45,9
Primaire uitgaven	41,7	41,1	40,5	40,9	40,4	39,8	40,1	39,7
Primair saldo	3,7	4,5	4,9	5,0	5,9	6,6	6,4	6,3
Rentelasten	10,9	9,5	9,1	8,7	7,9	7,7	7,1	6,8
Financieringsbehoefte (-)	-7,2	-4,9	-4,2	-3,7	-2,0	-1,0	-0,7	-0,5

Bronnen: INR, NBB.

weeg worden gebracht. De sociale-zekerheidsbijdragen zouden immers met zowat 0,5 pct. bbp verminderen. Hun belastinggrondslag – de brutolonen – zou weliswaar ongeveer gelijke tred houden met het bbp maar de gemiddelde bijdragetarieven worden fors verlaagd. Teneinde de Belgische werkgelegenheidsgraad, die lager ligt dan in het gemiddelde van de landen van de Europese Unie en van de drie buurlanden, op te trekken, werd het programma tot verlaging van de sociale bijdragen – met ongeveer 0,2 pct. bbp per jaar – waartoe door de vorige regering werd besloten, bij het opstellen van de begroting 2000 immers aanzienlijk uitgebreid. De totale begrotingsweerslag van de nieuwe verlagingen in 2000 zou op jaarbasis ongeveer 0,6 pct. bbp belopen, maar omdat die verminderingen pas op 1 april 2000 in werking zijn getreden, zou de weerslag op de begroting voor het lopende jaar beperkt blijven tot 0,5 pct. bbp. Afgezien van de forse vermindering van de sociale bijdragen, heeft de regering eveneens de aanzet gegeven tot een verlaging van de personenbelasting via de geleidelijke afschaffing van de aanvullende crisisbelasting; die maatregel zal in 2000 evenwel maar een miniem effect sorteren. Zoals reeds in 1999 het geval was, worden de belastingsschalen bovendien volledig geïndexeerd zodat de fiscale druk, anders dan tijdens de jaren voordien, niet meer automatisch stijgt als gevolg van de inflatie.

De belastingen op goederen en diensten zouden iets verzwaren in verhouding tot het bbp. Deze toename houdt verband met zowel de lichte stijging van het aandeel, in het bbp, van de som van de particuliere consumptie en de uitgaven voor woningbouw – een goede indicator voor de belastinggrondslag – als verschuivingen in de samenstelling van de particuliere consumptie ten voordele van consumptiecategorieën die relatief zwaarder dan gemiddeld worden belast. Dergelijke verschuivingen zijn vrij courant in een fase van hoogconjunctuur. De btw-tarieven op een heel beperkt aantal arbeidsintensieve diensten, hoofdzakelijk herstellwerkzaamheden, zijn daarentegen weliswaar

verlaagd van 21 tot 6 pct., maar de weerslag daarvan op de begroting zou vrij onbeduidend zijn.

Voorts zouden de niet-fiscale en niet-parafiscale ontvangsten licht teruglopen als gevolg van het eenmalige karakter van de terugbetaling van de Maribel-steun die, conform de methodologie van de nationale rekeningen, de ontvangsten van 1999 ten goede was gekomen.

3. PRIMAIRE UITGAVEN

De vermindering van de ontvangsten in procenten bbp zou niet volledig worden gecompenseerd door die van de primaire uitgaven: de laatstgenoemde zouden met 0,4 procentpunt afnemen, nl. van 40,1 tot 39,7 pct. bbp.

In het kader van de begroting 2000 heeft de regering in haar uitgavenpolitiek extra middelen vrijgemaakt voor onder meer het veiligheids- en het justitiebeleid, voor een modernisering van de openbare diensten, voor het asielbeleid en de steun aan ontwikkelingslanden en voor een verhoging van de laagste pensioenen. In de gezondheidssector werd de reële-groei norm voor de uitgaven opgetrokken tot 2,5 pct. en werd de tegemoetkoming voor chronisch zieken uitgebreid.

Ondanks deze initiatieven zouden de primaire uitgaven al met al een relatief lage groei laten optekenen. Tegen vaste prijzen zou die beperkt blijven tot 1,3 pct., veel lager dus dan de groei van de economische activiteit en ook onder het groeitempo van 1,5 pct. waar in het stabiliteitsprogramma is van uitgegaan. Er moet evenwel worden opgemerkt dat het groeitempo van die uitgaven naar beneden wordt gehaald, enerzijds, doordat het niveau ervan in 1999 opwaarts werd beïnvloed door de eenmalige uitgaven ingevolge de dioxinecrisis, en, anderzijds, door de voor dit jaar geplande verkopen van gebouwen die, conform de methodologie van de nationale rekeningen, in mindering komen van de

investeringsuitgaven. Indien geen rekening wordt gehouden met de weerslag van die twee uitzonderlijke factoren, zouden de primaire uitgaven in 2000 met nagenoeg 2 pct. tegen vaste prijzen stijgen, d.i. een tempo dat vergelijkbaar is met het gemiddelde van de jaren negentig en dat dicht aanleunt bij de trendmatige groei van het bbp die in het verleden werd opgetekend.

4. RENTELASTEN

De verhouding tussen de rentelasten van de gezamenlijke overheid en het bbp, een verhouding die al sinds 1993 – toen zij nog bijna 11 pct. beliep – onafgebroken is gedaald, zou dit jaar verder verminderen tot nog slechts 6,8 pct., 0,3 procentpunt lager dan in 1999.

Anders dan de voorgaande jaren, zou die terugloop nagenoeg uitsluitend het gevolg zijn van de vermindering van de schuldratio, terwijl de impliciete rente op de schuld vrijwel ongewijzigd zou blijven. De neerwaartse tendens van de impliciete rente zou in 2000 immers worden onderbroken, omdat de trendmatige vermindering van de impliciete rente op de langlopende schuld

onder meer zou worden gecompenseerd door de verhoging van de kortlopende rente. Zo zou het gemiddelde tarief van de rentelasten op driemaands schatkistcertificaten dit jaar 3,8 pct. bedragen, wat 90 basispunten meer is dan in 1999. Voor zes- en twaalfmaands certificaten zou de stijging respectievelijk 85 en 50 basispunten belopen.

5. SCHULD

Dankzij het omvangrijke primaire surplus neemt de schuld ten opzichte van het bbp automatisch af. Die endogene vermindering werd van 1995 tot 1998 nog versterkt door tekort-schuldaanpassingen die, per saldo, een gunstig effect sorteerden op de schuldratio. In 1999 was dat evenwel niet langer het geval en duwden die exogene factoren het schuldpeil zelfs licht omhoog. De privatiseringsopbrengsten waren immers onvoldoende om de weerslag van onder meer de wisselkoersverliezen op de schuld in vreemde valuta's, de uitbreiding van de financiële activa die de overheid aanhoudt bij financiële instellingen, en de kredietverleningen en participaties te compenseren.

TABEL 9 – ONTWIKKELING VAN DE SCHULD VAN DE GEZAMENLIJKE OVERHEID

(procenten bbp)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999 r	2000 r
Schuldpeil	128,9	135,9	134,5	131,8	128,3	123,0	117,4	114,3	110,2
Verandering in de schuld		7,0	-1,4	-2,7	-3,5	-5,3	-5,6	-3,1	-4,1
Endogene verandering		4,5	-1,4	-1,4	0,9	-4,0	-4,1	-3,3	-4,4
Voor een stabilisatie van de schuld vereist primair saldo ¹		8,2	3,2	3,5	6,0	1,9	2,6	3,1	1,9
Impliciete rente op de schuld		(8,6)	(7,3)	(7,1)	(6,8)	(6,5)	(6,5)	(6,2)	(6,2)
Nominale bbp-groei		(2,2)	(4,9)	(4,3)	(2,2)	(4,9)	(4,3)	(3,5)	(4,5)
Werkelijk primair saldo		3,7	4,5	4,9	5,0	5,9	6,6	6,4	6,3
Tekort-schuldaanpassingen ²		2,5	...	-1,4	-4,4	-1,3	-1,6	0,2	0,3

Bronnen: INR, NBB.

¹ Dit saldo is gelijk aan het verschil tussen de impliciete rente op de schuld en de nominale bbp-groei, vermenigvuldigd met de verhouding tussen de schuld aan het einde van het voorgaande jaar en het bbp van de lopende periode.

² Het gaat vooral om privatiseringen, het gebruik van de meerwaarden op goudtransacties door de NBB om de schuld in vreemde valuta's af te bouwen, veranderingen in de activa aangehouden bij financiële instellingen, wisselkoerswinsten of -verliezen en kredietverleningen en participaties.

Ook dit jaar zouden de tekort-schuldaanpassingen de schuld licht doen stijgen. Dankzij de sterke economische groei zou de schuldreductie evenwel oplopen tot 4,1 pct. bbp, waardoor de schuldratio eind dit jaar zowat 110 pct. bbp zou bedragen, dat is ongeveer 26 procentpunten onder het maximumpeil van 1993.

VI. SYNTHESE VAN DE SECTOREN

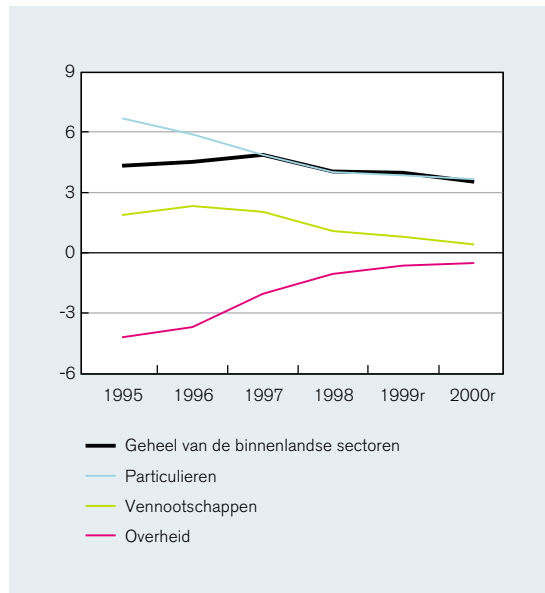
Sinds 1993 heeft van de binnenlandse sectoren enkel nog de overheid financieringsbehoeften. In 2000 zou het overheidstekort dalen tot 0,5 pct. bbp. Terzelfder tijd zou de vermindering van het financieringsvermogen van de twee andere grote sectoren – de particulieren en de vennootschappen – groter uitvallen dan de inkrimping van de nettofinancieringsbehoefte van de overheid, zodat de nettolening aan de rest van de wereld per saldo opnieuw zou teruglopen, tot 3,5 pct. bbp, tegen nog 4 pct. bbp in 1999 en een maximum van 5 pct. bbp in 1997.

De verdere vermindering van het overheidsstekort in 2000 gaat gepaard met nieuwe maatregelen tot verlichting van de lasten op arbeid. Die moeten enerzijds een rechtstreeks gunstig effect sorteren op de rekeningen van de ondernemingen, dankzij de vermindering van hun productiekosten. Anderzijds zouden zij ook de rekening van de particulieren, en meer bepaald hun beschikbaar inkomen, positief moeten beïnvloeden, en zulks rechtstreeks dankzij een vermindering van hun sociale bijdragen en onrechtstreeks doordat de werkgelegenheid zou worden bevorderd door de verbetering van de relatieve kostprijs van arbeid in een context van een zeer dynamische economische bedrijvigheid.

Het grote vertrouwen van de particulieren, waarvoor verscheidene al eerder aangehaalde redenen aan te wijzen zijn, zou ook dit jaar aanhouden, zodat de groei van de consumptie nog groter zou zijn dan die van het beschikbare inkomen. De spaarneiging, zowel in procenten bbp als in verhouding tot het beschikbare inkomen,

GRAFIEK 13 – NETTOFINANCIERINGSBEHOEFTE (-) OF -VERMOGEN PER GROTE SECTOR

(procenten bbp)

Bronnen : INR, NBB.

zou derhalve verder verminderen. Toch blijft de spaarquote in vergelijking met de meeste andere industrielanden relatief hoog. Hoewel steeds meer gezinnen een deel van hun spaargeld in aandelen beleggen, vertegenwoordigen de vastrentende activa nog altijd het leeuwendeel van het totaal. In België zouden, anders dan in landen – bijvoorbeeld de Verenigde Staten of het Verenigd Koninkrijk – waar het aandelenbezit veruit de belangrijkste spaarvorm is, forse beursschommelingen een relatief beperkte weerslag moeten hebben op het vertrouwen van de gezinnen.

Ondanks de vermindering van de kapitaaloverdrachten vanwege de overheid, als gevolg van het wegvallen van de schadeloosstelling die in 1999 aan de slachtoffers van de dioxinecrisis werd uitbetaald, zouden de betaalde netto kapitaaloverdrachten in procenten bbp onveranderd blijven. Doordat de brutokapitaalvorming zich eveneens zou stabiliseren, zou de vermindering van de spaarquote weerspiegeld worden in

het nettofinancieringsvermogen van de particulieren. Verwacht wordt dat dit vermogen zou teruglopen van 3,8 pct. bbp in 1999 tot 3,6 pct. in 2000.

Wat de vennootschappen betreft, zou de stijging van de kosten per verkochte eenheid groter uitvallen dan de verhoging van de verkoopprijzen, onder invloed van de verslechtering van de ruilvoet en ondanks de verdere verlaging van de sociale bijdragen en de loonmatiging. De winstmarge per eenheid zou derhalve enigszins krimpen. Dankzij de forse groei van de verkochte hoeveelheden zou het bruto-exploitatieoverschot niettemin stabiliseren op nagenoeg 19 pct. bbp.

Hoewel het bruto-exploitatieoverschot nagenoeg stabiel zou blijven, is het niet uitgesloten dat de

vennootschappen er toe genoopt worden de vergoeding van de aandeelhouders en schuldeisers te verhogen, een en ander onder druk van de beleggers, die, gezien de mondialisering, in staat zijn eerder waar de hoogste rendementen te gaan opzoeken. Zo zou het primaire inkomen van de vennootschappen in 2000 verminderen tot 16,2 pct. bbp, 0,3 procentpunt lager dan in 1999.

De lopende overdrachten en de kapitaaloverdrachten zouden in netto termen weinig veranderen. Het verloop van de spaarquote — die per definitie overeenkomt met wat overblijft van het primaire inkomen nadat de lopende overdrachten zijn uitgevoerd — zou derhalve overeenstemmen met dat van het primaire inkomen. De brutokapitaalvorming van de vennootschap

TABEL 10 – NETTOFINANCIERINGSVERMOGEN VAN DE PARTICULIEREN EN DE VENNOOTSCHAPPEN

(procenten bbp)

	1997	1998	1999 r	2000 r
Particulieren				
1. Bruto beschikbaar inkomen	64,2	63,8	63,3	63,5
2. Wijziging in de rechten van de particulieren op de pensioenfondsen	0,9	0,7	0,7	0,6
3. Consumptieve bestedingen	53,6	53,8	53,6	53,9
4. Brutobesparingen (1 + 2 - 3)	11,4	10,7	10,4	10,2
<i>p.m. Spaarquote</i> ¹	17,8	16,7	16,4	16,1
5. Kapitaaloverdrachten ^{2 3}	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
6. Brutokapitaalvorming	6,5	6,5	6,4	6,4
7. Nettofinancieringsvermogen (4 + 5 - 6)	4,9	4,0	3,8	3,6
Vennootschappen				
1. Bruto-exploitatieoverschot	19,0	19,1	19,0	19,1
2. Aan andere sectoren uitgekeerd netto-inkomen uit vermogen ²	-2,4	-2,4	-2,5	-2,8
3. Bruto primair inkomen (1 + 2)	16,5	16,7	16,5	16,2
4. Netto lopende overdrachten aan de andere sectoren ^{2 4}	-3,2	-3,7	-3,5	-3,5
5. Brutobesparingen (3 + 4)	13,4	13,1	13,0	12,8
6. Kapitaaloverdrachten ^{2 3}	1,1	0,9	0,9	0,9
7. Brutokapitaalvorming, inclusief voorraden	12,5	12,9	13,1	13,3
8. Nettofinancieringsvermogen (5 + 6 - 7)	2,0	1,1	0,8	0,4

Bronnen: INR, NBB.

¹ Brutobesparingen in procenten van het bruto beschikbare inkomen.

² Het gaat om nettobedragen, dat wil zeggen het verschil tussen de van andere sectoren ontvangen en de aan andere sectoren betaalde overdrachten.

³ Inclusief de nettoaankopen van niet-financiële activa.

⁴ Inclusief de wijzigingen in de rechten van de particulieren op de pensioenfondsen.

TABEL 11 – LOPENDE SALDO EN NETTOLENING AAN HET BUITENLAND VOLGENS DE BETALINGSBALANS

(saldi, miljarden euro)

	1996	1997	1998	1999 r	2000 r
1. Lopende rekening	8,7	10,4	9,2	9,4	8,7
Goederen en diensten	8,3	9,8	9,0	9,3	8,9
Goederen	8,0	8,6	8,0	8,1	7,6
Diensten	0,3	1,2	1,0	1,2	1,2
Inkomens	3,5	3,8	3,9	4,1	4,1
Lopende overdrachten	-3,1	-3,2	-3,7	-4,0	-4,3
2. Kapitaalrekening	0,1	0,4	-0,1	-0,1	-0,1
3. Nettolening aan het buitenland (1 + 2)	8,8	10,8	9,2	9,3	8,6
<i>p.m. Nettolening aan het buitenland volgens de nationale rekeningen .....</i>	<i>9,3</i>	<i>10,5</i>	<i>9,1</i>	<i>9,3</i>	<i>8,6</i>

Bronnen: INR, NBB.

pen zou sneller blijven groeien dan het bbp. Het ziet er dus naar uit dat de vennootschappen steeds meer hun exploitatieoverschot aanspreken, enerzijds om hun aandeelhouders en schuldeisers te vergoeden en, anderzijds, om meer interne groei te genereren door middel van hogere investeringen. Ten opzichte van 1999 zou het nettofinancieringsvermogen dat zij ter beschikking stellen van de andere sectoren daardoor met de helft verminderen.

Al met al zou het binnenlandse nettofinancieringsvermogen, of met andere woorden de nettolening aan het buitenland, die overeenstemt met de som van het lopende saldo en het saldo van de kapitaalrekening van de betalingsbalans, teruglopen tot 3,5 pct. bbp, een inkrimping met 0,5 procentpunt ten opzichte van 1999.

Gewoontegetrouw zou de verandering in de nettolening aan het buitenland volledig voor re-

TABEL 12 – GOEDEREN- EN DIENSTENVERKEER MET HET BUITENLAND ¹

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	1998	1999 r	2000 r
Waarden			
Uitvoer	3,9	4,2	14,3
Invoer	4,6	4,3	15,4
Volumes			
Uitvoer	4,2	5,0	9,1
Invoer	6,3	4,1	9,0
Eenheidswaarden			
Uitvoer	-0,3	-0,7	4,8
Invoer	-1,6	0,2	5,8

Bronnen: INR, NBB.

¹ Anders dan bij de in de betalingsbalans gehanteerde boekingswijze, werd het loonwerk in brutotermen geboekt.

kening van het lopende saldo zijn; de kapitaalrekening zou immers, net als de twee voorgaande jaren, met een klein tekort sluiten.

De inkrimping van het lopende overschot, van EUR 9,4 miljard in 1999 tot naar verwachting EUR 8,7 miljard, zou op haar beurt het gevolg zijn van een minder groot surplus bij het goederen- en dienstenverkeer en een verdere toename van het tekort bij de lopende overdrachten, dit laatste vanwege de stijging van de Belgische bijdrage aan de EU-begroting. Het uit de inkomensrekening voortvloeiende overschot zou zich daarentegen handhaven op om en nabij EUR 4,1 miljard.

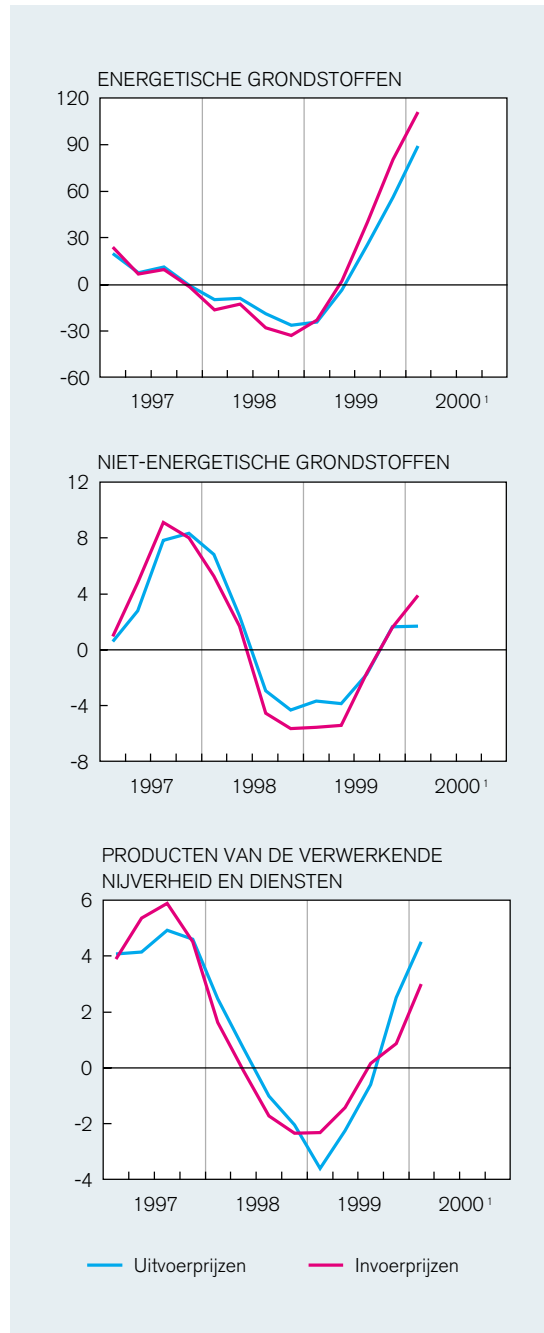
Dat het goederen- en dienstenverkeer het jaar 2000 wellicht met een minder batig saldo dan vorig jaar zal afsluiten, heeft uitsluitend te maken met prijsontwikkelingen aangezien – zoals in hoofdstuk II is gebleken – de uitgevoerde volumes van goederen en diensten even snel zouden toenemen als de ingevoerde volumes. De ruilvoetverslechtering zou beperkt blijven tot het goederenverkeer, waardoor enkel de handelsbalans zou verslechteren en het positieve saldo in het dienstenverkeer ongewijzigd zou blijven.

Net als in 1999 zou de ruilvoet in 2000 met ongeveer 1 pct. verslechteren. De invoerprijzen zouden met 5,8 pct. immers beduidend sterker toenemen dan de uitvoerprijzen, die met ongeveer 4,8 pct. zouden stijgen.

De in de tweede helft van 1997 ingezette tendens van continu trager stijgende in- en uitvoerprijzen – vanaf medio 1998 werden zelfs prijsdalingen opgetekend – werd begin 1999 omgeboogen. Als gevolg van de vrijwillige productiebeperking van de OPEC-landen gingen de aardolieprijzen fors in de hoogte. Ook de overige grondstoffen lieten, zij het veel beperktere, prijsstijgingen optekenen. Deze laatste kwamen niet enkel tot uiting in de in- en uitvoerprijzen van grondstoffen, die respectievelijk slechts 16 en 13 pct. vertegenwoordigen van de totale in- en uitvoerwaarde van goederen en diensten; vrijwel

GRAFIEK 14 – UITVOER- EN INVOERPRIJZEN

(veranderingspercentages t.o.v. het overeenstemmende kwartaal van het voorgaande jaar)

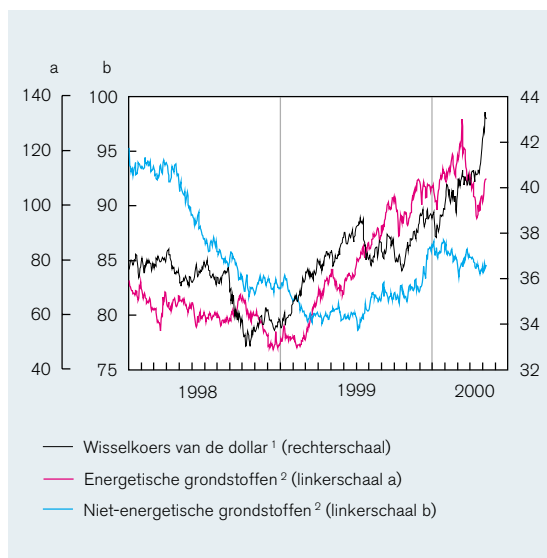

Bronnen : INR, NBB.

¹ Ruwe schatting op basis van gegevens van de statistiek buitenlandse handel voor de maanden januari en februari.

tegelijktijd kwam er ook een einde aan de neerwaartse prijsbewegingen voor producten van de

GRAFIEK 15 — DOLLARNOTERINGEN VAN DE GRONDSTOFFEN EN WISSELKOERS VAN DE DOLLAR

Bronnen : HWWA, NBB.

¹ Aantal franken per dollar.

² Indexcijfers 1990 = 100

verwerkende nijverheid en voor diensten, en werden ook hier forse prijsverhogingen opgetekend.

Na de versoepeling van de productiebeperkingen door de OPEC-landen, waarover eind maart een overeenkomst werd bereikt, zijn de noteringen voor ruwe aardolie beginnen te zakken. Een vat ruwe aardolie van het type Brent noteerde op 7 maart 2000 nog bijna 32 dollar; eind april was dat minder dan 24 dollar. Het prijsindexcijfer van de energetische grondstoffen, dat tussen begin dit jaar en de piek van begin maart met zowat 25 pct. was gestegen, liep nadien snel terug en bevond zich begin mei – ondanks een zeker herstel in de tweede helft van april – opnieuw op het peil van begin 2000. Naar verwachting zou een vat ruwe aardolie van het type Brent tegen eind dit jaar nog ongeveer 22 dollar noteren. Mede als gevolg van de waardevermeerdering van de dollar zouden de aardolieprijzen, uitgedrukt in euro, in 2000 gemiddeld evenwel toch nog met meer dan 40 pct. in de hoogte gaan. De dollarnoteringen van de overige grondstoffen zijn volgens de laatste indicaties nog steeds opwaarts gericht, een

tendens die zich, gelet op de forse wereldvraag, zou kunnen voortzetten. Uitgedrukt in euro, zouden de prijzen van de niet-energetische grondstoffen gemiddeld met bijna 20 pct. toenemen. De daaruit voortvloeiende sterke stijging van de in euro uitgedrukte invoerprijzen van grondstoffen impliceert een scherpe verhoging van de invoerprijzen als geheel.

De uitvoerprijzen van grondstoffen zouden minder sterk stijgen dan de overeenkomstige invoerprijzen. In de meeste gevallen heeft de Belgische uitvoer van grondstoffen immers betrekking op afgeleide producten, waarbij ingevoerde grondstoffen pas na een of andere bewerking worden uitgevoerd. Daardoor spelen bij de bepaling van de uitvoerprijzen ook binnenlandse kostencomponenten, die een matigende invloed uitoefenen. Een en ander, alsook het feit dat het aandeel van de grondstoffen groter is aan de invoerzijde dan aan de uitvoerzijde, maakt dat de invoerprijzen als geheel in 2000 gemiddeld sneller zullen stijgen dan de uitvoerprijzen als geheel, met een groot ruilvoetverlies tot gevolg.

Ook voor de overige goederen en diensten wordt trouwens een, zij het licht, ruilvoetverlies verwacht. Ervan uitgaande dat exporteurs bij hun prijszetting niet volledig compenseren voor verwachte wisselkoersontwikkelingen, zou de waardevermeerdering van de dollar, de yen en het pond sterling, ceteris paribus, immers inhouden dat de in euro omgerekende prijzen van uit de Verenigde Staten, Japan en het Verenigd Koninkrijk ingevoerde producten sneller zouden stijgen dan de Belgische uitvoerprijzen.

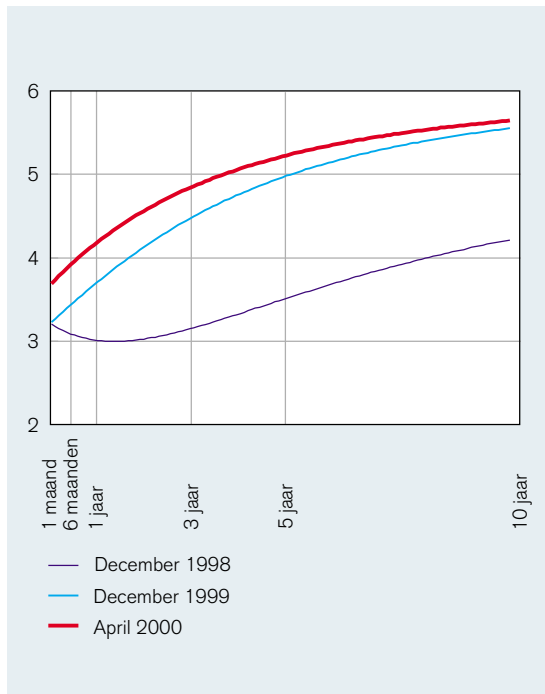
VII. FINANCIERINGSVOORWAARDEN EN PRIJZEN VAN DE ACTIVA

1. RECENT VERLOOP VAN DE DEBET- EN DE CREDITRENTE

Van december 1999 tot april 2000 is de rendementscurve in België opwaarts verschoven

GRAFIEK 16 – RENDEMENTSCURVEN IN BELGIE

(maandgemiddelden)

Bron : NBB.

en minder steil geworden. In de kortlopende rente tot 12 maand werden de drie verhogingen met telkens 25 basispunten van de richtinggevendende tarieven van de ECB in februari, maart en april immers bijna volledig geïntegreerd. Voor de langere looptijden was de renteverhoging daarentegen minder uitgesproken. De tienjaars tarieven waren in april zelfs vrijwel teruggekeerd naar hun peil van december 1999.

In die context vertoonde de ecart tussen de bancaire rente en de marktrente tussen januari en april 2000 over het algemeen een opwaartse tendens. In februari trokken de banken immers talrijke rentetarieven op, zowel voor de debetrente als voor de creditrente, teneinde rekening te houden met de nieuwe verhoging van de langlopende marktrente in januari.

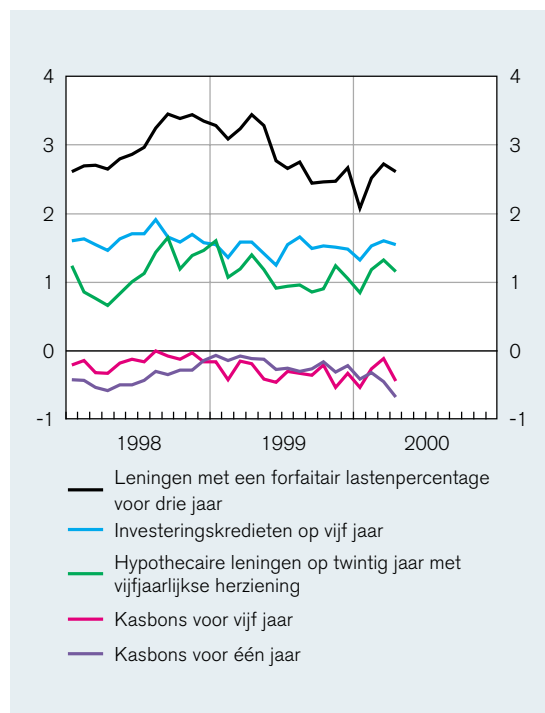
De aanpassing was het meest uitgesproken voor de leningen aan particulieren. Zowel voor

de hypothecaire kredieten als voor de leningen met forfaitaire rente verruimde het verschil ten opzichte van de marktrente met de overeenkomstige looptijd aanzienlijk, terwijl dat ecart aan het begin van het jaar nog gering was. De banken, die de rente van de leningen op afbetaling in januari fors hadden verlaagd ter gelegenheid van het autosalon, hebben die vermindering vanaf de maand daarop ruim gecompenseerd. Anders dan gebruikelijk is, hebben zij daarentegen hun hypothecaire rente in februari niet verlaagd met het oog op het bouwsalon.

Over een langere periode beschouwd, treden er, wat de ecart tussen de bancaire tarieven en de markttarieven betreft, grote verschillen op van het ene instrument tot het andere. Zo blijft die marge voor de beleggingsproducten, zoals kasbons, of voor de investeringskredieten relatief

GRAFIEK 17 – DEBET- EN CREDITRENTETARIEVEN VAN DE BANKEN

(ecart t.o.v. de referentiemarkttarieven, gegevens aan het einde van de periode)

Bron : NBB.

stabiel in de tijd. De ecart voor de leningen met een forfaitair lastenpercentage vertoont daarentegen grotere bewegingen. Sinds 1998 bijvoorbeeld schommelde het in een vork van circa 130 basispunten. De voorbije twaalf maanden werden bovendien gekenmerkt door een tendens tot versoepeling van de financieringsvoorwaarden via dat instrument, die maar ten dele is omgeslagen ingevolge de verruiming van de ecart in februari en maart.

2. VERLOOP VAN DE BEURSKOERSEN

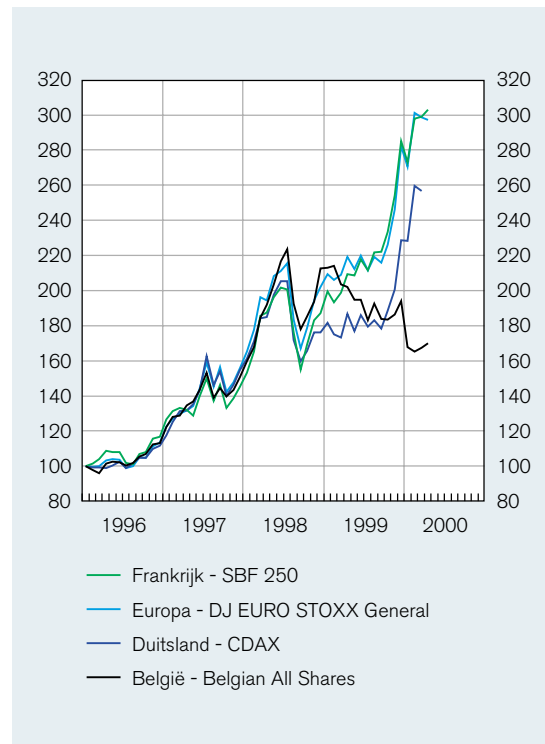
Op de Brusselse beurs (BXS) bleven de aandelenkoersen tijdens de eerste maanden van 2000 sterk neerwaarts gericht. Die ontwikkeling staat in schril contrast met de stijging op de meeste andere beurzen en heeft niet te maken met conjuncturele factoren. De Belgische beurs vertoont echter een aantal structurele kenmerken die de zwakkere prestaties mede kunnen verklaren.

Zo beschikt de BXS over een geringe liquiditeit : voor sommige Belgische aandelen is de markt immers vrij krap omdat een groot gedeelte van het kapitaal stevig is verankerd. Bovendien telt men onder de BXS-genoteerde ondernemingen slechts een gering aantal grote bedrijven en technologiebedrijven, terwijl de beleggers precies voor dat type van ondernemingen belangstelling toonden. De BXS telt daarentegen een groot aantal bedrijven uit branches die bijzonder gevoelig zijn voor het renteverloop.

Niettemin zijn er enkele factoren die de BXS zouden kunnen stimuleren. De fusie van de Belgische, Franse en Nederlandse beurs tot Euronext zal uiteraard een schaalvergroting impliceren. De Belgische aandelen zijn bovendien

GRAFIEK 18 – BEURSKOERSEN

(gegevens aan het einde van de periode, indexcijfers januari 1996 = 100)

Bronnen : Nationale beurzen.

relatief goedkoop geworden, zodat er potentieel voor koersstijgingen aanwezig is.

De hausse van de beurskoersen die medio maart plaatsvond na de aankondiging van het samenwerkingsakkoord, toont overigens aan dat de opnemings van de Belgische aandelen in een liquide fusiebeurs door de beleggers gunstig werd onthaald. De Belgische beurskoersen hebben zich ook kunnen optrekken aan de heroriëntering van de beleggingen – na de daling van de koersen van de technologieaandelen – naar de meer traditionele waarden.